

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

پیام مسجد (۱۸)

نسیم کرامت (۲)

ویژہ ائمہ محترم جماعات

مرکز رسیدگی به امور مساجد خراسان

واحد آموزش و پژوهش

نشانی: مشهد، حرم مطهر، دوربرگردان طبرسی، جنب

بنیاد پژوهش‌های آستان قدس رضوی، ساختمان مرکز

مدیریت حوزه علمیه خراسان،

طبقه اول، مرکز رسیدگی به امور مساجد خراسان

تلفن: ۳۲۲۸۱۷۴۴ - ۰۵۱

رایانامه: info@masjedkh.ir

پایگاه اطلاع رسانی: masjedkh.ir

نسیم کرامت (۲)

مرکز رسیدگی به امور مساجد خراسان

ذی القعدة ۱۴۳۶

فهرست

- ۷ فضایل و مقامات حضرت معصومه علیها السلام.....
- ۱۰ کرامت و عزت اسرای ایثارگر جنگ تحمیلی.....
- ۱۲ موانع کسب کرامت.....
- ۱۴ کودتا، نتیجه اعتماد به دشمنان.....
- ۱۶ مودت و تکریم نزدیکان پیامبر اکرم ﷺ.....
- ۱۸ جایگاه و اهمیت مسجد.....
- ۲۱ آثار و برکات سحر خیزی و نخوابیدن بین الطلوعین.....
- ۲۵ اهمیت اقامه نماز صبح اول وقت و به جماعت.....
- ۲۸ معرفی صفت رذیله عجب.....
- ۳۰ اقسام عجب.....
- ۳۳ سیره تربیتی و سبک زندگی امام رضا (علیه السلام) در خانواده.....
- ۳۷ استعمال عطر و بوی خوش.....
- ۳۹ راههای جبران گناهان.....
- ۴۳ مبارزه با تروریسم.....
- ۴۶ استهزاء و مسخره کردن با هدف مبارزه با دین و دینداران.....
- ۴۹ ربا چیست و مصادیق آن کدام است؟.....
- ۵۳ جایگاه برتر شهداء.....
- ۵۶ مقابله با استعمار.....
- ۵۸ برخی از خصوصیات منافقان.....
- ۶۲ روش برخورد با افراد جاهل و بی خرد.....
- ۶۶ فضیلت زیارت امام رضا (علیه السلام).....
- ۶۸ علم آموزی در اسلام.....
- ۷۰ اعمال روز و شب دحول الارض.....
- ۷۲ غفلت و آثار آن.....
- ۷۴ عوامل غفلت.....
- ۷۶ ایام شهادت حضرت امام محمد تقی جواد الائمه (علیه السلام).....

● مقدمه

ماه ذیقعدہ کہ یازدهمین ماه قمری^۱ و نخستین ماه حرام است،^۲ حوادثی تلخ و شیرین در خود جای داده است. این ماه با ولادت فرزندان امام موسی بن جعفر علیه السلام در اول، ششم و یازدهم ماه آغاز می‌شود و با شهادت امام علیه السلام پایان می‌پذیرد.

در بیان بایستگی حرمت نهادن به این ماه و ضرورت مراقبت از اعمال خود در آن، بخشی از توصیه‌های مرحوم میرزا جواد آقا ملکی تبریزی در کتاب ارزشمند المراقبات یادآور می‌شویم که چنین نگاشته است:

این ماه نخستین ماه از ماه‌های حرام است که قتل و جنگ و حتی جهاد علیه کفار در آن ماه، حرام شده است. بدیهی است که عاقل از این حکم، به حکم محاربه و مخالفت با خداوند بزرگ تنبه می‌یابد. پس، ای نفس! در نگاهداری قلب و بدنت در این ماه، بیش از آنچه در دیگر ماه‌ها برایت واجب است، کوشش کن و از مخالفت با احکام خداوند متعال پرهیز کن. به قضای خداوندی رضایت ده و در آنچه از بلاها و مصیبت‌ها که قضا بر آن جریان یافته است، راضی و خرسند باش.^۳

۱. ترتیب ماه‌های قمری به این صورت است: (۱) محرم الحرام، (۲) صفر المظفر، (۳) ربیع الاول، (۴) ربیع الثانی، (۵) جمادی الاول، (۶) جمادی الثانی، (۷) رجب المرجب، (۸) شعبان المعظم، (۹) رمضان المبارک، (۱۰) شوال المکرم، (۱۱) ذیقعدہ الحرام و (۱۲) ذیحجه الحرام.
 ۲. ترتیب ماه‌های حرام از این قرار است: (۱) ذیقعدہ، (۲) ذیحجه، (۳) محرم و (۴) ماه رجب.
 ۳. ملکی تبریزی، جواد، المراقبات، ترجمه ابراهیم محدث، ص ۴۸۵.

اول ماه ذی القعدة

مناسبت: ولادت حضرت فاطمه معصومه علیها السلام و روز دختران / آغاز هفته کرامت.

موضوع: فضایل و مقامات حضرت معصومه علیها السلام.

نکته ها

اول ذیقعدة روز میلاد با سعادت بانوی با کرامت اهل بیت، حضرت معصومه (س) و آغاز دهه کرامت است؛ دهه پر برکتی که آغازش میلاد مبارک دختر گرامی هفتمین امام شیعیان و پایانش میلاد مسعود خورشید تابناک ایران زمین، سلطان قلبهای عاشقان اهل بیت عصمت و طهارت حضرت علی بن موسی الرضا علیه السلام گره خورده است. روز میلاد حضرت معصومه (س)، یک مناسبت دیگر را هم در دل خود جای داده است و روز میلاد دختر پاکدامن امام هفتم، بهترین بهانه است تا روز ملی دختران نام گیرد؛ دختران پاک‌نهادی که در فرهنگ و سبک زندگی ایرانی، اسلامی جایگاهی ویژه دارند و بی تردید همین رتبه و تراز بالا سبب شده تا در برنامه‌ریزی‌های غرب برای سقوط و انحطاط جوامع اسلامی، دختران به‌عنوان مادران آینده و کسانی که قرار است از دامنه‌شان مرد به معراج برسد، مورد حمله‌های فرهنگی قرار می‌گیرند و این وظایف والدین و مربیان و مسئولان را مضاعف می‌گرداند.

- حضرت فاطمه معصومه سلام الله علیها از جهت شخصیت فردی و کمالات روحی در بین فرزندان امام موسی بن جعفر علیه السلام بعد از برادرش،

حضرت علی بن موسی الرضا علیه السلام در والاترین رتبه جای دارد. این در حالی است که بنا بر مستندات رجالی فرزندان دختر امام کاظم علیه السلام حداقل هجده تن بوده‌اند و ایشان در بین این همه بانوی مکرمه سرآمد بوده است.

- روایاتی است که مقامهایی را برای حضرت فاطمه معصومه سلام الله علیها بر شمرده‌اند مقامی که نظیر آن را برای دیگر برادران و خواهران ایشان ذکر نکرده‌اند و به این ترتیب نام حضرت فاطمه معصومه سلام الله علیها را در شمار زنان برتر جهان قرار داده‌اند.

- دو تن از بانوان خاندان رسول مکرم شفاعت گسترده‌ای دارند که بسیار وسیع و جهان شمول است و می‌تواند همه اهالی محشر را فراگیرد:

- صدیقه اطهر، حضرت فاطمه زهرا سلام الله علیها.

- شفیعیه روز جزا، حضرت فاطمه معصومه سلام الله علیها.

بعد از حضرت فاطمه زهرا سلام الله علیها از جهت گستردگی شفاعت، هیچ بانویی به شفیعیه محشر، حضرت معصومه دخت امام موسی بن جعفر علیهما السلام نمی‌رسد، حضرت امام جعفر صادق علیه السلام در این رابطه می‌فرمایند:

«تَدْخُلُ بِشَفَاعَتِهَا شَيْعَتَنَا الْجَنَّةَ بِأَجْمَعِهِمْ»^۴

«با شفاعت او همه شیعیان ما وارد بهشت

می شوند.»

- تولیت محترم آستانه مقدسه حضرت معصومه علیها السلام نقل می کنند: روزی، حضرت آیه الله بهجت ره به من فرمودند: مطلبی هست که به تو می گویم تا بدانی در چه موقعیتی قرار داری. گاهی از اوقات حضرت رضا علیه السلام برآورده شدن بعضی از حاجات را به حضرت معصومه علیها السلام ارجاع می دهند. همین روزها آقای پیش من آمد و گفت: حاجتی داشتم و به زیارت حضرت رضاعلیه السلام مشرف شدم و عرض حال کردم، به من گفته شد: باید بروی قم نزد حضرت معصومه علیها السلام به قم آمدم و محضر آن حضرت عرض حاجت کردم، حاجتم برآورده شد. مواظب باش بین کجا هستی، در حرم حضرت معصومه علیها السلام فرشتگانی هستند که ناظر اعمال و رفتار کسانی می باشند که آنجا می روند.^۵

۴. بحار الانوار: ج ۶۰، ص ۲۲۸.

۵. ماهنامه کوثر، سال اول، شماره ۱۲، ص ۱۰.

دوم ماه ذی القعدة

مناسبت: دومین روز دهه کرامت و سالروز بازگشت آزادگان دفاع مقدس به میهن اسلامی.

موضوع: کرامت و عزت اسرای ایثارگر جنگ تحمیلی.

وَ لَقَدْ كَرَّمْنَا بَنِي آدَمَ وَ حَمَلْنَاهُمْ فِي الْبَرِّ وَ الْبَحْرِ وَ رَزَقْنَاهُمْ مِنَ الطَّيِّبَاتِ وَ فَضَّلْنَاهُمْ عَلَى كَثِيرٍ مِمَّنْ خَلَقْنَا تَفْضِيلًا

به تحقیق ما فرزندان آدم را گرامی داشتیم و مورد لطف و کرامت قرار دادیم. در خشکی و دریا برای آنها وسایل حمل و نقل فراهم کردیم و برای آنها روزی‌های حلال و پاکیزه نصیب نمودیم و آنها را بر بسیاری از مخلوقات خویش برتری دادیم.

نکته ها

- یکی از مهم ترین شاخصه های حقیقت انسان، کرامت انسانی است و به همین دلیل خداوند به فرشتگان امر فرمود تا در مقابل انسان به خاک بیفتند و آدم را سجده کنند.
- آیه مذکور برتری بی چون و چرای انسان را بر بسیاری از مخلوقات می رساند.
- البته طبق آیات دیگری عواملی معرفی می شوند و وجود دارند که این برتری را به چالش می کشد. طبق آموزه های دینی از نگاه قرآن کریم و روایات، برخی افراد بخاطر تبعیت از هوای نفس

وسقوط اخلاقی و به کار نگرفتن عقل و اندیشه از جایگاه و کرامت انسانی سقوط می کنند و در برخی موارد از حیوان هم پست تر می شوند،
أُولَئِكَ كَالْأَنْعَامِ بَلْ هُمْ أَضَلُّ^۷.

- نمونه ای از این سقوط و پستی را در دوران جنگ تحمیلی و در دوران اسارت عزیزان آزاده شاهد هستیم که دشمنان مستکبر و سلطه جوی غربی با حمایت از حزب بعث عراق جنایاتی را رقم زدند که حقیقتاً مصداق همین آیه است که این افراد جنایتکار و متجاوز از حیوانات هم پست ترند، هر چند که تبلیغات حقوق بشری آنها همه جا را پر کرده است.

- اسرای ایثارگر ایرانی در زندان های مخوف صدام، با استقامت و پایداری، افتخارات و پیروزی های دیگری را برای کشور عزیزمان رقم زدند و کرامت و عزت نفس یک مسلمان ایرانی را به نمایش گذاشتند، که به فرموده مقام معظم رهبری (مدظله العالی): آزادگان ما که لحظات دشوار اسارت در دست دشمن را با همه ی وجود خود لمس کرده اند، هریک در رتبه ی یک شهید قرار دارند و کار و وظیفه ی بزرگی را به انجام رسانده اند.

- در سالروز بازگشت این عزیزان ایثارگر به میهن اسلامی در پیشگاه خداوند متعال برای سلامتی و موفقیت آنها دعا می کنیم به برکت صلوات بر حضرت محمد و آل محمد (ص).

● سوم ماه ذی القعدة

مناسبت: سومین روز دهه کرامت.

موضوع: موانع کسب کرامت.

وَلَقَدْ كَرَّمْنَا بَنِي آدَمَ وَحَمَلْنَاهُمْ فِي الْبَرِّ وَالْبَحْرِ وَرَزَقْنَاهُمْ مِنَ الطَّيِّبَاتِ وَفَضَّلْنَاهُمْ عَلَى كَثِيرٍ مِمَّنْ خَلَقْنَا تَفْضِيلًا؛^۸

به تحقیق ما فرزندان آدم را گرامی داشتیم و مورد لطف و کرامت قرار دادیم. در خشکی و دریا برای آنها وسایل حمل و نقل فراهم کردیم و برای آنها روزی‌های حلال و پاکیزه نصیب نمودیم و آنها را بر بسیاری از مخلوقات خویش برتری دادیم.

نکته‌ها

- درگفتمان قرآنی، خداوند متعال، کریم‌ترین است و بنی آدم نیز از کرامت اعطایی خداوند برخوردارند؛ درجات بهره مندی از کرامت در میان ما انسان‌ها بر پایه‌ی دارا بودن تقوا، متفاوت است.
- کرامت و عزت و بزرگواری جزئی از سرشت انسان است. خدای سبحان تقوا را راه تحصیل کرامت معرفی کرده و باکرامت‌ترین مردمان را با تقواترین آنها می‌داند و می‌فرماید: ان اکرمکم عندالله اتقیکم؛ به درستی که گرامی‌ترین شما نزد حق تعالی پرهیزگارترین شماست.
- پس کرامت انسان در اطاعت خداست. باید به انسان آموخت که جز در برابر حق تعالی سر خم نکند و جز او را بندگی ننماید تا گوهر کرامتش

آسیب نبیند و به رشد و کمال خود برسد. انسان با اطاعت خدای کریم به اعتلای روحی می رسد و از پستی و فرومایگی پاک می شود.

- برای رسیدن به کمالات انسانی و کرامات الهی باید اول مانع های کسب کرامت را شناخت و آن صفات سلبی را از خود دور نمود.

- کسی که خوی تمرد و سرکشی دارد نمی تواند در برابر فرمان خداوند مطیع محض باشد، اولین متمرد شیطان بود که در برابر دستور خداوند برای سجده با تکبر تمرد نمود.

- دنیا طلبی؛ دنیا به خودی خود مذموم نیست، اما دنیای لهو و لعب، دنیای تفاخر و تکاثر مذموم است. علایق شدید مادی و دنیاپرستی انسان را به هر انحراف و گناهی، می کشاند.

- طمع: یکی از موانع عمده دست یابی به کرامت انسانی طمع ورزی است. ای بسا که انسان طمع کار برای دست یابی به خواسته هایش، خود را در برابر هر چیزی خوار و ذلیل کند؛ فرد طمع کار ذلیل است.

- منت گذاری: منت گذاری در کمک به نیازمند، آزار شدن او را در پی دارد؛ زیرا شخصیت و کرامت او را زیر سؤال می برد و او را خرد می سازد.

- تهمت زدن: یکی از ابزارهای شکستن کرامت انسان در جامعه اتهام زدن است که با کرامت انسانی منافات دارد.

● چهارم ماه ذی القعدة

مناسبت: کودتای آمریکایی، انگلیسی ۲۸ مرداد ۱۳۳۲.

موضوع: کودتا، نتیجه اعتماد به دشمنان.

قال امیر المؤمنین علی (علیه السلام):

لَا تَأْمَنُ عَدُوًّا وَ إِنِّ شَكَرٌ^۹.

از دشمن در امان نباش، هرچند از شما سپاس گزاری می کند.

نکته ها

- از نکاتی که امام علی (علیه السلام) در رابطه با دشمن بر آن تاکید دارند آن است که باید پیوسته هشیاری در برابر دشمن را حفظ کرد.
- باید پیوسته دشمن را زیر نظر داشت که اگر لحظه ای غفلت صورت گیرد، چه بسا ضربه های جبران ناپذیری از ناحیه دشمن وارد شود امام علی (علیه السلام) فرمود: کسی که از دشمن غفلت کند، حيله ها و کيدهای دشمن بیدارش خواهد ساخت.
- نمونه بارز این غفلت از دشمن و بدتر از آن اعتماد به دشمن را در دوران نخست وزیری مصدق می توان مشاهده کرد بزرگ ترین اشتباه مصدق در عرصه داخلی فاصله گرفتن از رهبران حماسه ساز ۳۰ تیر و اعتماد به آمریکا بود. مصدق اعتماد ویژه ای به آمریکایی ها داشت و زمانی بیدار و متوجه گردید که توسط کودتاگران آمریکایی و انگلیسی دستگیر شده بود.
- از اساسی ترین شرایط موفقیت در تمامی عرصه ها،

شناخت دشمن است.

- از نشانه های مردمان با عقل در روایات، مردمان دشمن شناس می باشد.

- سخنان امام علی(علیه السلام) درس و عبرتی است به همه زمامداران و مسؤولان کشورهای اسلامی که برای مقابله با خطرات دشمن، گاه روزها، بلکه ساعت ها و لحظه ها نیز در سرنوشت بلاد مسلمین مؤثر است و نباید فرصت را به سادگی از دست بدهند و تسلیم پیشنهادهای سست عافیت طلبان شوند. امام(علیه السلام) افرادی که این لحظات حساس را از دست می دهند به گفتار تشبیه کرده است. این تشبیه از چند جهت قابل توجه است:

- گفتار حضور دشمن را احساس می کند، ولی با زمزمه های او به خواب می رود خوابی که منتهی به اسارت و مرگ او می شود.

- گفتار در خانه و لانه خود شکار می شود.

- گفتار حتی بدون کمترین مقاومت در چنگال دشمن گرفتار می گردد و به دام می افتد.

- کسانی که فرصت های زودگذر را با خوش باوری ها یا ضعف و سستی یا تردید و تأمل از دست می دهند، هم چون گفتارند، به خواب می روند و در خانه و لانه خود به دام می افتند و مقاومتی نشان نمی دهند.

• پنجم ماه ذی القعدة

مناسبت: روز تجلیل از امام زادگان و بقاع متبرکه

موضوع: مودت و تکریم نزدیکان پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله

قُلْ لَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ أَجْرًا إِلَّا الْمَوَدَّةَ فِي الْقُرْبَىٰ ۗ

بگو من از شما در برابر رسالتم مزدی طلب نمی کنم،
به جز دوستی نزدیکانم.

نکته ها

- ذوی القربی در ابتدا خمسه طیبه اهل بیت علیهم السلام و پس از آن امامان علیهم السلام و فرزندانشان را شامل می شود، مودت این ذریه براساس آیات قرآن و هم به زبان شریعت واجب تکلیفی است.
- روایات زیادی از پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و ائمه اطهار علیهم السلام وارد شده است که اولاد و فرزندان پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله را اکرام کنید که در این کار ثواب و پاداش زیادی است.
- احترام به فرزندان پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله شامل احترام به آنان در بعد از رحلتشان، احترام به مزار و مدفن آنها و زیارت و تعمیر و نظافت و عطرافشانی چنین مکان هایی است.
- زیارت پیامبر صلی الله علیه و آله و معصومین علیهم السلام و شهدا و اولیاء نوعی تکریم و احترام می باشد علاوه بر اینکه معصومین علیهم السلام و امامزادگان عظیم الشان نیز که اکثرشان به دست دشمنان دین به شهادت رسیدند، هم مومن واقعی هستند و هم شهید و الامقام، به زیارت آنها رفتن یک تکلیف الهی

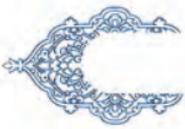

است و عقل سلیم و فطرت پاک هم آن را تأیید می کند.

- بسیاری از افرادی که به زیارت قبور ائمه هدی یا امامزادگان می روند، به قصد تبرک، ضریح یا اشیائی را که آنجاست می بوسند. در صدر اسلام نیز مسلمانان چنین عملی را انجام می دادند و از لحاظ شرع و عقل هیچ مانعی ندارند؛ بطور مثال پیامبر عظیم الشان اسلام حجر الاسود را استلام می نمودند و می بوسیدند، افرادی در زمان رسول الله ﷺ از آب وضوی آن حضرت و یا از دهانه‌ی مشکی که آن حضرت آب نوشیده، تبرک می جستند و یا تبرک جستن حضرت یعقوب به پیراهن حضرت یوسف که سبب شد بینایی چشم ایشان برگردد؛ لذا تبرک جستن به آثار اولیای خداوند، عملی مورد قبول بوده و هست.

- محبت و تکریم امامزادگان محبت و تکریم به پیامبر ﷺ و اهل بیت ﷺ است.

- تکریم امامزادگان تکریم رسالت و امامت است چرا که خداوند متعال در قرآن کریم به رسول گرامی اسلام ﷺ فرمود که برای اجر و مزد رسالت، از مردم مودت فی القربی را بخواهد که منظور همان اهل بیت ﷺ هستند.

● ششم ماه ذی القعدة

مناسبت: روز جهانی مسجد.

موضوع: جایگاه و اهمیت مسجد

... سَمِعْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ يَقُولُ: شَكَتِ الْمَسَاجِدُ إِلَى اللَّهِ تَعَالَى الَّذِينَ لَا يَشْهَدُونَهَا مِنْ جِيرَانِهَا، فَأَوْحَى اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ إِلَيْهَا: وَعِزَّتِي وَجَلَالِي لَا قَبِلْتُ لَهُمْ صَلَاةً وَاحِدَةً وَلَا أَظْهَرْتُ لَهُمْ فِي النَّاسِ عَدَالَةً وَلَا نَأْتَهُمْ رَحْمَتِي وَلَا جَاوَرُونِي فِي جَنَّتِي ۱۱

راوی می گوید: از حضرت صادق علیه السلام شنیدم که مساجد به پروردگار عالم از همسایگانی که در آن شرکت نمی کنند، شکایت می کنند. خطاب رسید که: به عزت و جلالم سوگند، در صورت استخفاف به مساجد یک نماز از آنان قبول نمی کنم و آنان را به عدالت در بین مردم آشکار نمی نمایم و به رحمتم نمی رسند و در بهشت مجاور من نخواهد بود.

نکته ها

- اسلام یک مکتب جهانی و جاودان و با ظهور آخرین موعود امم و منجی عالم، داعیه هدایت و رهبری بشریت را دارد، اسلام دارای یک مکان مشخص و پایگاه استوار در رابطه با عرضه قوانین خود و تعلیم و ارشاد مردم در تشکیل نظام اجتماعی عادلانه دارد. این پایگاه که مظهر شکوه و عظمت اسلام به حساب می آید، مسجد نام دارد. نامی که نمودار عبودیت و بندگی انسان در برابر خداست.

• مسجد در قرآن و روایات به عنوان پایگاه اسلام، اهمیت زیادی دارد؛ کلمه مسجد حدود ۲۸ مورد در قرآن ذکر شده، ۲۲ بار به صورت مفرد (مسجد) و ۶ بار به صورت جمع (مساجد) در احادیث معصومین علیهم السلام نیز روایات زیادی در موضوع مسجد و مسجد سازی و کارکرد های مسجد داریم.

• نکته‌ی جالب توجه این است که، خداوند به جهت اهمیت و فضیلت مساجد بر دیگر مکان ها، مسجد را به خود منسوب کرده و متعلق به خود دانسته است (مساجد برای خدا، مساجد خانه خدا)، اختصاص مساجد به خداوند که منزله از صفات حسی است، جنبه‌ی سمبلیک دارد و اشارتی است بر اینکه مساجد مورد توجه خاص ذات اقدس اوست.

• ساختن مسجد، از مستحبات مؤکد است و پاداشی بزرگ و ثوابی بسیار دارد. درباره اهمیت بنای مسجد احادیث فراوانی از طرق اهل بیت و اهل سنت رسیده است که اهمیت فوق العاده این کار را نشان می دهد. از پیامبر (ص) چنین نقل شده که فرمود: «من بنی مسجدا و لو کمفحص قطاه بنی الله له بیتا فی الجنة؛ کسی که مسجدی بنا کند هر چند به اندازه لانه مرغی بوده باشد، خداوند خانه ای در بهشت برای او بنا خواهد ساخت.

• در حدیثی از پیامبر (ص) نقل شده: «من اسرج فی مسجد سراجا لم تزل الملائکة و حمله العرش یستغفرون له ما دام فی ذلک المسجد ضوئه؛^{۱۲} کسی که چراغی در مسجدی برافروزد فرشتگان

و حاملان عرش الهی مادام که نور آن چراغ در مسجد می تابد برای او استغفار می کنند».

• مسجد خانه قرآن، مدرسه عشق، مکتب دانش، مرز بینش و محل گرفتن فیوضات ربانیه از عالم قدس است. مسجد مکان تبلیغ و ارشاد و هدایت مردم و عرضه کردن قوانین الهی و آشنا نمودن مردم با آن است. پایگاه اجتماع مردم و زمینه ساز ایجاد وحدت و همبستگی هرچه بهتر و بیشتر در میان اقشار مختلف اسلامی و دیدار با همدیگر در هر صبح و شام است.

• مبارزه با نفس، جهاد اکبر است در آخرالزمان مؤمنین برای اینکه از انحرافات و تهاجمات فرهنگی در امان بمانند باید شب و روز در جهاد اکبر باشند، این جهاد با رفتن به مسجد انجام می گیرد، انسان با رفتن به مسجد می تواند جهاد اکبر را به نحو احسن انجام دهد. احادیث نیز بیان کننده همین موضوع هستند. قال رسول الله (ص): «الغدو و الدواج الی المساجد من الجهاد فی سبیل الله»^{۱۳} شب و روز به سوی مسجد شتافتن از اقسام جهاد کردن در راه خداست.

● هفتم ماه ذی القعدة

موضوع: آثار و برکات سحر خیزی و نخواستن
بین الطلوعین.

نکته ها

- برخی از افراد، از کسالت، خواب آلودگی، افسردگی و نبود نشاط شکایت دارند و گمان می کنند باید در زندگی تغییراتی ایجاد کنند تا شادی و نشاط و سرزندگی به سراغشان بیاید. در حالی که دور افتادن از آموزه های اسلامی و در پیش گرفتن سبک نادرست زندگی علت اصلی بسیاری از مشکلات روزانه ماست.
- یکی از عادت هایی که بیشتر مردم به آن دچار هستند خوابیدن اول صبح و غفلت از سحر خیزی است. با این که در دین مبین اسلام و در سخنان بزرگان سفارش بسیار زیادی به سحر خیزی شده است.
- سحر خیزی موجب ازدیاد طراوت روحی، جسمی و فکری و طول عمر انسان می شود.
- سحر خیزی عامل آرامش اعصاب انسان و مانع افسردگی و بی حوصلگی و باعث افزونی روزی های مادی و معنوی است.
- پیش از همه قرآن کریم به سحر خیزی سفارش کرده و از برتری وقت سحر یاد نموده و آن را فضیلتی آسمانی برشمرده است.
- در روایات آمده است که خداوند متعال، هنگام سحر درهای آسمانها را می گوشاید و مقربان به

درگاه خداوند می آیند و تسبیح و تهلیل و تکبیر می گویند.

• خوابیدن قبل از طلوع آفتاب پریشانی و فقر می آورد. امام حسین (علیه السلام) فرمود: پیش از طلوع آفتاب نخوابید زیرا که حق تعالی روزی بندگان را در این وقت قسمت می نماید و هر که در این وقت در خواب است از روزی محروم می شود.

• در برخی روایات آمده است که جبرئیل به حضرت محمد (صلی الله علیه و آله) فرمود: «ای محمد (صلی الله علیه و آله)، هر گونه می خواهی زندگی کن ولی بدان که از این دنیا رخت برمی بندی، هر گونه می خواهی دوست بدار ولی بدان پایان آن جدایی است، هر گونه می خواهی عمل کن ولی بدان برای کردارهایت جزایی است؛ اما بدان که شرف و بی نیازی مرد در سحرخیزی است.

• امیرمؤمنان (علیه السلام) می فرمایند: صبح زود در پی روزی رفتن، روزی را افزون می کند.^{۱۴}

• امام رضا (علیه السلام) در روایتی می فرمایند که رزق خاصی برای بندگان تقسیم می شود که زمان آن بین طلوعین است. یعنی بین طلوع فجر و طلوع خورشید و خواب در این ساعات مکروه است. زیرا انسان را از دریافت این رزق خاص محروم می کند. همچنین دفرمودند: الملائکه تقسم ارزاق بنی آدم ما بین طلوع الفجر الی طلوع الشمس فمن نام فیما بینها نام عن رزقه، یعنی: مابین طلوع سپیده صبح تا طلوع خورشید ملائکه الهی ارزاق انسان

ها را سهمیه بندی می نمایند. هر کس در آن زمان بخوابد، غافل و محروم خواهد شد.^{۱۵}

- در واقع همان زمانی که به بیداری و سحرخیزی توصیه شده است، خواب بسیار لذت بخشی دارد و سحرخیزی یعنی غلبه بر این خواب لذت بخش برای رسیدن به دستاوردهای بهتر و بزرگ تر، مقاومت در برابر خواب صبحگاهی و کسب این لذت اراده انسان را تقویت می کند، کسی که بتواند در مقابل این لذت مقاومت کند در طول زمان قادر خواهد بود با تقویت اراده در برابر لذت گناهان هم مقاومت کند. حتی شاید بتوان گفت قدرت روحی افراد با چنین تمرین هایی افزایش پیدا می کند. چنان که افرادی که عادت به سحرخیزی دارند، به طور کلی مقاوم ترند و قدرت روحی بالاتری دارند، بسیاری از روستاییان که عادت به سحرخیزی دارند، انسان های مقاوم و با استقامتی هستند و در برابر مشکلات به زانو در نمی آیند.

- محمد بن مسلم می گوید: از یکی از امام صادق علیه السلام از خواب بعد از صبح سؤال کردم فرمودند: «إِنَّ الرِّزْقَ يُبْسَطُ تِلْكَ السَّاعَةَ فَأَنَا أَكْرَهُهُ أَنْ يَنَامَ الرَّجُلُ تِلْكَ السَّاعَةَ» روزی در این ساعت گسترش می یابد بنابراین نمی پسندم مرد در این ساعت بخوابد.^{۱۶}

- اقامه نماز صبح به جماعت در مساجد بهترین

۱۵. وسائل الشیعه ج ۶ ص ۴۹.

۱۶. تهذیب الاحکام، ج ۲، ص ۱۳۸.

بهانه برای عادت دادن خود به سحر خیزی و بیداری بین الطلوعین است و چه خوب است نماز گزاران مسجد برای مراسم صبح گاهی مسجد برنامه ریزی کنند و با دعاهای دسته جمعی، ورزش دسته جمعی، پیاده روی دسته جمعی تا حرم مطهر، کوه نوردی دسته جمعی و... این سنت حسنه و پر خیر و برکت را که بسیار سفارش شده راه اندازی نمایند.

● هشتم ماه ذی القعدة

موضوع: اهمیت اقامه نماز صبح اول وقت و به جماعت

إِنَّ قُرْآنَ الْفَجْرِ كَانَ مَشْهُوداً^{۱۷}

و نماز صبح را نیز هنگام طلوع فجر به جای آور که قطعاً نماز صبح مشهود فرشتگان شب و روز است.

نکته ها

- اگر نماز صبح در اول فجر اقامه شود، فرشتگان شب و روز هر دو آن را ثبت می کنند. و «مشهود» بودن نماز صبح، یعنی هر دو گروه فرشتگان آن را مشاهده کرده و بر آن گواهی می دهند.
- اقامه به جماعت نماز صبح، نسبت به دیگر نمازهای بومیه، نقش بسزایی در تقویت بُعد معنوی انسان دارد.
- نماز صبح، به لحاظ ارزش زمانی و تاثیرگذاری آن در استجابت دعا جایگاه ویژه ای دارد.
- در واقع اقامه نماز صبح، پیروزی نفس رحمانی بر هوی و هوس شیطانی است خصوصاً اگر با جماعت برگزار گردد.
- زمانی که شیطان در تلاش است تا مانع بیدار شدن انسان مومن، برای اقامه نماز شده و همواره او را دعوت می کند تا در خواب ناز بماند؛ به همین خاطر، نماز صبح، شرایط سخت تری برای مبارزه با شیطان داشته و پیروزی در این میدان، لذت و حلاوت بی شماری دارد و در نتیجه، ثواب اخروی و

- سودمندی بیشتری بر آن مترتب است .
- پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمودند: کسی که نماز صبح نخواند قرآن از او بیزار است.^{۱۸}
- از رحمت خدا دور است کسی که نماز صبح را چندان تاخیر بیندازد تا ستاره ها ناپدید شوند و نماز مغرب را به حدی تاخیر بیندازد تا ستاره ها ظاهر شوند.^{۱۹}
- رسول خدا صلی الله علیه و آله چون شنید تعدادی از مسلمین در نماز جماعت صبح حضور ندارند فرمود: اگر آنها از ثواب زیاد نماز جماعت صبح و عشا خبر داشتند مانند راه رفتن کودکان شیرخوار، خود را به نماز جماعت می رساندند.^{۲۰}
- امیرالمؤمنین (علیه السلام) شبی، از اول شب تا اذان صبح مشغول نماز و عبادت بود. در اثر خستگی و بی خوابی نتوانست به مسجد برود و نماز صبح را پشت سر حضرت رسول صلی الله علیه و آله و سلم با جماعت بخواند و ناچار در خانه فرادا خواند و به استراحت پرداخت. پیامبر اسلام صلی الله علیه و آله و سلم در آن صبح او را در صف نماز جماعت مشاهده نکرد، بعد از پایان نماز صبح برای اطلاع پیدا کردن از حال علی (علیه السلام) به خانه دخترش حضرت فاطمه علیها السلام وارد شد و جوایح احوال شوهرش گردید. حضرت فاطمه علیها السلام عرضه داشتند: ای پدر! علی از اول شب تا اذان صبح مشغول

۱۸. اسرار الصلوه.

۱۹. حق الیقین، ص ۳۰۲.

۲۰. بهترین پناهگاه، ص ۹۴.

نماز و عبادت و راز و نیاز با خالق خویش بود و در اثر خستگی و بی خوابی، نمازش را فرادا خواند و استراحت پرداخته است. پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم فرمود: ای دخترم! بدان و آگاه باش، پاداش و اجری که در قبال نماز جماعت صبح به او می دادند و امروز از آن محروم شد، از پاداشی که برای عبادت یک شب به او می دهند بیشتر و بالاتر بوده است. حضرت رسول ﷺ به حضرت علی (علیه السلام) فرمودند: یا علی! کسی که نماز صبح را با جماعت بخواند بهتر است از این که تمام شب را در حال رکوع و سجود باشد و با خدا راز و نیاز کند.^{۲۱}

● نهم ماه ذی القعدة

موضوع: معرفی صفت رذیله عجب

أَوْلَمْ يَرَ الْإِنْسَانَ أَنَّا خَلَقْنَاهُ مِنْ نُطْفَةٍ فَإِذَا هُوَ خَصِيمٌ مُبِينٌ ۲۲

مگر آدمی نمی داند که ما او را از نطفه‌ای آفریده‌ایم،
آن گاه (به جای آنکه شکر گزار باشد) دشمن آشکار
ما گردیده است.

نکته ها

- عجب، یکی از مهلك ترین رذایل اخلاقی در زندگی فردی و اجتماعی مخصوصا در حوزه اعتقادات و اخلاق می باشد.
- عجب، یکی از آفاتی است که انسان را از دیدن واقعیت‌ها محروم میگرداند، به همین خاطر اعمالش در نظرش زیبا جلوه می کند، از خود راضی می شود و خدا را فراموش می کند. بر بندگان خدا منت میگذارد و بزرگی میکند.
- قرآن کریم برای نجات انسان از این آفت بزرگ، در آیات متفاوت به این صفت اشاره می کند و با تبیین چگونگی آفرینش انسان و امثال آن، ما را از عجب داشتن بر حذر میکند.
- انسانی که به عجب آلوده شده، بزرگترین واقعیت زندگی خودش را که همان نحوه آفرینش اوست، فراموش می کند و با استدلالی پست، خود را در مقام بازجویی از خداوند قرار میدهد، که خداوند نیز با استدلالی قویتر، با اینگونه مثالها ریشهی عجب را در وجود انسانها می خشکاند.

- عجب، روح تعاملات فردی و اجتماعی را خدشه دار می‌کند و موجب هلاکت انسان می‌شود.
- همچنین عجب باعث از دست دادن اطمینان مردم نسبت به فرد، بی‌ابرویی در دنیا و آخرت در حضور همگان، افتادن در گرداب خودپسندی و خودبرتربینی، فراموش کردن گناه و کوچک شمردن آن، محروم شدن از فواید موعظه و ارشاد می‌شود.
- عجب و خودپسندی از طرفی ریشه در خود دوستی و حب نفس مذموم دارد، و از طرف دیگر خود ریشه بسیاری از آفات و صفات مهلک نفس؛ همچون کبر و خود بزرگ بینی، خود پرستی، نخوت، تفاخر و مانند آن است، اموری که در مجموع، منشأ آثار و مضرات بیشماری برای نفس آدمی می‌باشند.
- علی‌علیه السلام در روایتی می‌فرمایند: گناهی که ترا آزار دهد و مایه رنج و ناراحتی درونیت گردد در پیشگاه الهی بهتر از کار خوبی است که باعث غرورت شود و ترا به عجب وا دارد.
- عجب راه نفوذ شیطان را بر انسان می‌گشاید و باعث فریب افراد خصوصاً نیکوکاران می‌شود.

● دهم ماه ذی القعدة

موضوع: اقسام عجب

أَوَلَمْ يَرَ الْإِنْسَانُ أَنَّا خَلَقْنَاهُ مِنْ نُطْفَةٍ فَإِذَا هُوَ خَصِيمٌ مُبِينٌ^{۲۳}
مگر آدمی نمی داند که ما او را از نطفه‌ای آفریده‌ایم،
آن گاه (به جای آنکه شکر گزار باشد) دشمن آشکار
ما گردیده است.

نکته ها

- ریشه اصلی عجب، در نادانی و بی خبری است؛ بنابراین تنها راه درمان کلی آن نیز در آگاهی و دانایی است.
- از دیدگاه قرآنی «عجب» دارای اقسامی است که به اهم آن اشاره میشود:

۱ عجب نفسی؛ خودستایی که از آن به عجب نفسی نیز تعبیر می‌کند و قرآن کریم به صراحت از آن نهی کرده است:
فَلَا تَزْكُوا أَنفُسَكُمْ هُوَ أَعْلَمُ بِمَنِ اتَّقَى^{۲۴}
پس خودستایی نکنید، او پرهیزگاران را بهتر می‌شناسد!

۲ عجب عملی؛ این که اعمال بد شخص، آنچنان در نظرش جلوه میکند که آن را به عنوان عملی نیک میندارد و هیچگونه نقد و نظری را نمیپذیرد؛ بلکه منتقدان را دشمن خود میداند. میفرماید: أَفَمَنْ زِينَ لَهُ سُوءَ عَمَلِهِ فَرَآهُ حُسْنًا^{۲۵}

۲۳. یس، ۷۷.

۲۴. نجم، ۳۲.

۲۵. فاطر، ۸.

آیا کسی که عمل بدش برای او آراسته شده و آن را خوب و زیبا می‌بیند (همانند کسی است که واقع را آنچنانکه هست می‌یابد)؟

عجب علمی، اعتماد افراطی بر توانایی علمی نیز از مواردی است که آفت عجب در آن راه پیدا کرده و سبب میشود انسان از دیدن و درک واقعیتها محروم گردد: قَالَ إِنَّمَا أُوْتِيْتُهُ عَلٰی عِلْمٍ عِنْدِي ۲۶

قارون گفت: این ثروت را بوسیله‌ی دانشی که نزد من است به دست آورده‌ام!

قارون که در ابتدا یکی از یاران نزدیک حضرت موسی عليه السلام بود و علوم بسیاری را از ایشان آموخته بود، علم خود را تنها مؤثر در کسب ثروت فراوان و مقام قلمداد مینمود و به همین دلیل حتی حاضر به پرداخت زکات واجب خود نیز نشد.

عجب در مال و فرزندان؛ عجب بر فزونی مال و اولاد نیز یکی از اقسام عجب است؛ چرا که فرد با وجود مال و اولاد زیاد، خود را قوی و آسیب‌ناپذیر میانگارد و پا را از محدوهی خود فراتر نهاده، خود و اموالش را جاودان میندازد و منکر خدا و روز رستاخیز میگردد و از حدود الهی تجاوز می‌کند،

وَ كَانَ لَهُ ثَمَرٌ فَقَالَ لِصَاحِبِهِ وَ هُوَ يُحَاوِرُهُ أَنَا أَكْثَرُ مِنْكَ
مَالاً وَ أَعَزُّ نَفْراً وَ دَخَلَ جَنَّتَهُ وَ هُوَ ظَالِمٌ لِّنَفْسِهِ قَالَ مَا أَظُنُّ
أَن تَبِيدَ هَذِهِ أَبَدًا... ۲۷

صاحب این باغ، درآمد فراوانی داشت به
همین جهت، به دوستش، درحالی که با
او گفتگو می کرد چنین گفت: من از نظر
ثروت از تو برتر و از نظر نفرات نیرومندترم!
و درحالی که نسبت به خود ستمکار بود،
در باغ خویش گام نهاد و گفت: من گمان
نمی کنم هرگز این باغ نابود شود!!

۵ عجب در عبادت.

۶ عجب در برتری نفرات رزمی.

● یازدهم ماه ذی القعدة

مناسبت: میلاد حضرت امام رضا علیه السلام

موضوع: سیره تربیتی و سبک زندگی امام رضا

علیه السلام در خانواده

امام رضا علیه السلام می فرمایند:

«رَحِمَ اللَّهُ عَبْدًا أَحْيَا أَمْرَنَا قُلْتُ كَيْفَ يُحْيِي أَمْرَكُمْ قَالَ
يَتَعَلَّمُ عُلُومَنَا وَيُعَلِّمُهَا النَّاسَ فَإِنَّ النَّاسَ لَوْ عَلِمُوا مَحَاسِنَ
كَلَامِنَا لَا تَبْعُونَا»^{۲۸}

خداوند رحمت کند بنده ای را که زنده می کند امر ما را؛ پرسیدم چگونه زنده می کنند امر شما را؟ حضرت فرمودند: با تعلیم و فراگیری علوم ما به خودش و مردم، و زمانی که مردم به زیبایی کلام ما علم پیدا کنند هر آینه از ما تبعیت می کنند.

نکته ها

- ولادت با شکوه و عظیم هشتمین اختر تابناک آسمان ولایت و امامت حضرت علی بن موسی الرضا علیه السلام را به تمامی عاشقان آن حضرت و همچنین خدمت محضر آقا امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف و شما محبان آل محمد تبریک عرض می نمایم.
- در سیره ائمه اطهار علیهم السلام و دیدگاههای آنان مسایلی چون انتخاب همسر شایسته، لزوم رعایت آداب ازدواج، توجه به مواقع و شرایط انعقاد نطفه، مراقبتهای ایام بارداری و ... حکایت از اهمیت جایگاه تربیت خانواده دارد.
- تربیت جریانی مستمر و فعالیتی تدریجی است به

درازای عمر انسان است. درخت تربیت، زود ثمر نمی‌دهد؛ بلکه باید از سالها قبل از تولد زمینه تربیت صحیح را فراهم کرد و بعد از تولد، بتدریج با صبر و حوصله، به انجام آن پرداخت. در سیره ائمه اطهار علیهم السلام و دیدگاههای آنان مسایلی چون انتخاب همسر شایسته، لزوم رعایت آداب ازدواج، توجه به مواقع و شرایط انعقاد نطفه، مراقبتهای ایام بارداری و ... حکایت از این نکته مهم دارد.

• امام رضا (علیه السلام) می‌فرمایند: هیچ سودی برای مرد بهتر از همسر صالح، که هنگام دیدن وی شوهر خوشحال شود و در غیاب شوهر نگهدار خود و اموالش باشد، نیست. بیان شریف حضرت متوجه دو طرف است یعنی همچنانکه زن باید صالح و شایسته باشد، مرد نیز باید شایسته باشد.

• یکی از شیعیان حضرت می‌گوید: خدمت امام رضا (علیه السلام) نامه نوشتیم که یکی از بستگانم از دخترم خواستگاری کرده است، ولی مرد بد اخلاقی است. (آیا صلاح هست که دخترم را به ازدواج او در آورم؟) حضرت فرمودند: اگر بداخلاق است، دخترت را به ازدواج او در نیاور.

• مراقبتهای ایام بارداری و بعد از انعقاد نطفه، بسیار مهم و ضروری است، مثلاً در موردی ایشان می‌فرمایند: همسران بارداران را کندر دهید؛ اگر حمل آنها پسر باشد، پاکیزه قلب و دانشمند و شجاع خواهد شد و اگر دختر باشد، خوش اخلاق و زیبا می‌شود و نزد شوهرش منزلت می‌یابد.

• بعد از تولد، کودک قدم به جهانی نو می‌گذارد. در

اولین گام باید آوای توحید را در گوش نوزاد زمزمه کرد، امام رضا علیه السلام فرمودند: هنگام تولد فرزند در گوش راست او اذان و در گوش چپش اقامه بگویید.

- ائمه طاهرین علیهم السلام هم خود نامهای نیکو برای فرزندان شان بر می‌گزیدند و هم دیگران را بدین امر سفارش می‌کردند. امام هشتم شیعیان نام نیکوی «محمد» را بر فرزند دلبندش نهاد و از تاثیر این نام نیکو چنین پرده برداشتند: «خانه‌ای که در آن نام محمد باشد، روز و شبش را با خیر و نیکی به پایان می‌رسانند.

- توجه به نیاز محبت و تبادل عاطفی که در این خصوص امام رضا علیه السلام حدیثی از پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله نقل می‌کنند که ایشان فرمودند:

بزرگان خود را احترام کنید، به اطفال خود مهربانی کنید و با خویشان خود ارتباط داشته باشید.^{۲۹}

- بوسیدن فرزند، نشانه‌ی ابراز محبت است و در سیره تربیتی معصومین علیهم السلام نیز تاکید شده به بوسیدن فرزندان.

- در بحث حق برخورداری از احترام، امام رضا علیه السلام می‌فرمایند: لازم است با تمام اطفال و بزرگسالان مؤدب و با احترام رفتار کنید.

- تربیت فرزند بیش از آنچه که با آموزه‌های کلامی و ارتباط زبانی صورت گیرد، بر رفتارهای عملی مبتنی است، حضرت امام رضا علیه السلام در عرصه تربیت فرزند با تأکید بر روش عملی می‌فرمایند:

به کودک دستور بده که با دست خودش صدقه

بدهد گر چه به اندازه تگه نانی یا یک مشت از چیزی باشد؛ زیرا هر چیزی که در راه خدا داده شود اگر با نیت پاک صورت گیرد، هر چند کم باشد، بسیار زیاد است.^{۳۰}

ای عرشیان به شهر خراسان سفر کنید
شب را در این بهشت الهی سحر کنید
عید بزرگ شیعه آل پیمبر است
میلااد هشتمین حجج الله اکبر است
میلااد پاره تن زهرا و احمد است
شمس الشموس عالم آل محمد است
ریزد برات عفو خدا از نظاره اش
دوزخ بهشت می شود از یک اشاره اش
دین را به جز ولای تو اصل و اصول نیست
تهلیل بی ولای تو هرگز قبول نیست
پیوسته دست بر سر زوار می کشی
تو کیستی که ناز گنه کار می کشی
با یک دم تو صبحدم عید می شوم
در آفتاب صحن تو، توحید می شوم^{۳۱}

۳۰. منتخب میزان الحکمه، ص ۱۶.

۳۱. حاج غلامرضا سازگار.

● دوازدهم ماه ذی القعدة

موضوع: استعمال عطر و بوی خوش

قالَ علي بن موسى عليه السلام: لا تَتْرُكُوا الطَّيِّبَ فِي كُلِّ يَوْمٍ، فَإِنَّ لَمْ تَقْدِرُوا فَيَوْمٌ وَ يَوْمٌ، فَإِنَّ لَمْ تَقْدِرُوا فَفِي كُلِّ جُمُعَةٍ.^{۳۲}

سعی نمائید هر روز، از عطر استفاده نمائید و اگر نتوانستید یک روز در میان ، و اگر نتوانستید پس هر جمعه خود را معطر و خوشبو گردانید.

نکته ها

- عطر زدن و به کار بردن بوی خوش سنت پیامبر و ائمه معصومین عليهم السلام است. ایشان نیز مردم را به استفاده از بوی خوش سفارش می کردند.
- بوی خوش عقل و هوش و قلب انسان را تقویت می کند و موجب آرامش و تسکین انسان می شود. پس بهتر است انسان همیشه مخصوص هنگام عبادت و در روز جمعه عطر را فراموش نکند.
- بوی مطلوب به انسان اعتماد به نفس می دهد و بر خلق و خو اثر بسزایی دارد.
- رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم می فرمایند: دوستم جبرئیل به من گفت: یک روز در میان خود را معطر ساز و این کار در روزهای جمعه ترک نشود.^{۳۳}
- محل استفاده از عطر هر کجای بدن می تواند باشد اما برای استشمام بهتر بوی عطر بهتر است

۳۲. مستدرک الوسائل: ج ۶ ص ۴۹، ح ۶

۳۳. سنن النبی، ص ۱۰۶.

آن را در نقاط نبض دار بدن مانند: مچ دست، پشت گوش‌ها، گردن، زیر بازو، محل خم شدن ساعد و بازو، و پشت زانوها استفاده کرد. چون جریان خون قوی و پوست گرم‌تر می‌باشد بنابراین به تبخیر عطر کمک می‌کند. (البته باید حساسیت محل مورد نظر را در نظر گرفت).

- امام صادق (علیه السلام) می‌فرماید: هر کس به سر و روی مسلمانی عطر بزند، خدای عزوجل در مقابل هر مویی، نوری برای او در روز قیامت قرار می‌دهد.^{۳۴}
- در مواردی از عطر زدن نهی شده است از جمله:
  ۱. مُحَرَّم؛ امام صادق (علیه السلام) می‌فرمایند: جایز نیست که مُحَرَّم حج بوی خوش لذت آور استعمال کند.^{۳۵}
  ۲. معتکف؛ امام باقر (علیه السلام) فرمودند: جایز نیست برای معتکف استعمال بوی خوش و اینکه گل بو کند.^{۳۶}
  ۳. برای مردان بهترین عطر آنست که بویش آشکار باشد و برای زن بهترین عطر آنست که بویش پنهان باشد و تحریک کننده نباشد و بهتر است که زن مسلمان تنها برای همسرش عطر استعمال کند.
  ۴. هر زنی که خود را برای غیر شوهرش خوشبو کند، خداوند نماز او را قبول نمی‌کند.^{۳۷}

۳۴. عطر زینت نماز و زندگی، ص ۵۶.

۳۵. فقه استدلالی، ص ۲۱۳.

۳۶. فقه استدلالی، ص ۱۴۷.

۳۷. نهج الفصاحه، ص ۴۱۱، ح ۱۰۱۹.

● چهاردهم ماه ذی القعدة

موضوع: راههای جبران گناهان

يَا عِبَادِيَ الَّذِينَ أَسْرَفُوا عَلَىٰ أَنفُسِهِمْ لَا تَقْنَطُوا مِن رَّحْمَةِ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ يَغْفِرُ الذُّنُوبَ جَمِيعًا^{۳۸}

ای بندگان من که بر خود اسراف کرده‌اید از رحمت خداوند ناامید نشوید که خدا همه‌ی گناهان را می‌آمرزد زیرا او بسیار آمرزنده و مهربان است.

نکته‌ها

- از نشانه‌های رحمت و لطف وسیع الهی، نعمت توبه و پذیرش توبه از سوی خداوند است، توبه به معنی ترک گناه، بازگشت به سوی خدا و عذرخواهی در پیشگاه خداوند است.
- توبه همچون بیرون آوردن لباس چرکین از بدن و پوشیدن لباس پاک و تمیز است. توبه همچون شستشوی بدن آلوده و عطر زدن است.
- امام صادق (علیه السلام) می‌فرمایند: انسان وقتی مرتکب گناهی می‌شود هفت ساعت به او مهلت می‌دهند، اگر از گناه توبه کرد چیزی برای او نمی‌نویسند و اگر هفت ساعت گذشت و از گناه پشیمان نشد برایش می‌نویسند، و در ادامه می‌فرمایند: شخص مؤمن گاهی بعد از بیست سال گناهِش به یادش می‌آید، ولی کافر همان لحظه بعد از انجام گناه فراموش می‌کند.^{۳۹}
- گناهانی که بندگان مرتکب می‌شوند همه در یک

۳۸. زمر، ۵۳.

۳۹. کافی، ج ۲، ص ۴۲۷، ح ۳.

رتبه قرار ندارند، بر این اساس، آمرزیده شدن آن نیز بستگی به نوع گناهی دارد که شخص مرتکب شده است، ممکن است گناهی با یک استغفار زبانی بخشیده شود، و برای زدوده شدن گناهی دیگر نیاز به زحمت و جبران بیشتری باشد. البته در دین اسلام تا هنگامی که انسان زنده است راه بازگشت به خداوند (توبه) باز است و برای رسیدن به این مقصود بعد از کمک خواستن از خدا و توسل به اولیاء، باید تمام کوشش خود را به کار گرفت تا حقوقی که از خداوند و مردم ضایع شده، جبران شود.

• برای هر دردی دارویی و داروی گناهان استغفار است.^{۴۰}

• امام رضا (علیه السلام) می فرمایند: کسی که با زبانش استغفار کند و در قلب از اعمال بدش پشیمان نباشد، خود را مسخره کرده است.^{۴۱}

• اگر توبه همه جانبه صورت گرفت و انسان از همه گناهان و خلاف ها توبه کند و خالص شود، آن گاه لغزش های گذشته بخشوده می شود و انسان توبه کننده به منزله بی گناه است. پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله) فرمودند: «التائب من الذنب کمن لا ذنب له»^{۴۲}

• توبه در اسلام دارای شرایطی است؛ ۱- ترک گناه، ۲- پشیمانی از گناه، ۳- تصمیم بر انجام ندادن دوباره گناه، ۴- تلافی و جبران گناه.

۴۰. کافی، ج ۲، ص ۴۳۷، ح ۸

۴۱. بحارالانوار، ج ۷۵، ص ۳۵۶، ح ۱۱

۴۲. مجلسی، محمد باقر، بحارالانوار، ج ۶، ص ۲۱

• مطمئن باشیم هر قدمی که ما به سوی خدای خود بر می داریم، خداوند چندین برابر به سوی ما بذل توجه می کند فقط نیاز به صبر و استمرار دارد تا برایمان معلوم شود.

• با «توبه» و به سوی خداوند رفتن، و حلال و حرام او را مراعات نمودن، نه تنها چیزی از دست نمی دهیم، بلکه به آرامش و بهره برداری بهینه از نعمت های خدا در دنیا و آخرت می رسیم.

• وقتی انسان گناهی انجام می دهد، علاوه بر اینکه گناه او در پرونده ی اعمال او ثبت می شود، آن گناه در جان و روح او اثرات منفی می گذارد، که برای از بین بردن آن آثار، راه های متعددی وجود دارد از جمله:

۱. **إِنَّ الْحَسَنَاتِ يُذْهِبْنَ السَّيِّئَاتِ ۴۳؛**

انجام واجبات و مستحبات باعث از بین رفتن گناهان می شود.

۲. **ثُمَّ يَسْتَغْفِرِ اللَّهُ يَجِدُ اللَّهَ غَفُورًا رَحِيمًا ۴۴**

استغفار و طلب آمرزش از درگاه خداوند با پشیمانی قلبی و عذرخواهی با زبان، و تصمیم جدی و مداوم بر ترک گناه.

۳. اگر حقوقی از مردم را که تباه ساخته، جبران نماید و آن ها را تدارک کند و حقوق مردم را به آن ها برگرداند و در صورت امکان و دسترسی از آن ها رضایت و حلالیت بطلبد.

۴. شخصی از رسول خدا (صلی الله علیه وآله) پرسید:

کفاره گناه غیبت چیست؟

حضرت فرمودند: تَسْتَغْفِرُ لِمَنْ اِغْتَبَتْهُ ۴۵؛ برای کسی که او را غیبت کرده‌ای، از خدا طلب آمرزش کن.

۵. بلند سلام کردن، اطعام دادن، نماز شب، دادرسی از مظلوم و بر طرف نمودن اندوه مؤمنان، رفتن به مسجد برای انجام نماز بعد از اذان مؤذن، تلاوت قرآن، گریه بر مصائب امام حسین (علیه السلام)، زیارت قبر پیامبر (صلی الله علیه و آله) و امامان معصوم (علیهم السلام)، نگاه کردن به خانه خدا (کعبه)، نگاه نکردن در مکان خلوت به جهت شرمساری از خداوند، تلاش برای بر آورده شدن احتیاجات مؤمن مریض، صدقه و انفاق پنهانی، پرداختن مالیات‌های دینی چون خمس و زکات، قرض الحسنه دادن، عفو و گذشتن از خطای دیگران، قرائت قرآن به خصوص در شب و بعد از نماز صبح.

۶. قَالَ (علیه السلام) مَنْ لَمْ يَقْدِرْ عَلَى مَائِكْفِرٍ بِهِ ذُنُوبَهُ، فَلْيَكْثُرْ مِنَ الصَّلَاةِ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِهِ، فَإِنَّهَا تَهْدِمُ الذُّنُوبَ هَدْمًا؛ ۴۶ فرمودند: کسی که توان جبران گناهانش را ندارد، زیاد بر حضرت محمد و اهل بیتش (علیهم السلام) صلوات و درود فرستد، که همانا گناهانش اگر حق الناس نباشد محو و نابود گردد.

۴۵. شرح نهج البلاغه (حدیدی)، ج ۱۸ ص ۱۳۵.

۴۶. وسائل الشیعه، ج ۷، ص ۱۹۴.

● پانزدهم ماه ذی القعدة

مناسبت: شهادت مظلومانه شهید رجایی و باهنر و روز مبارزه با تروریست.

موضوع: مبارزه با تروریسم

وَلَا تَقْتُلُوا النَّفْسَ الَّتِي حَرَّمَ اللَّهُ إِلَّا بِالْحَقِّ ذَلِكُمْ وَصَّاكُمْ بِهِ لَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ^{۴۷}

و کسی را که خدا کشتنش را حرام کرده است جز به حق (نظیر قصاص یا حدود یا دفاع) نکشید. اینهاست آنچه خدا شما را بدان سفارش می کند، باشد که بیندیشد.

نکته ها

- امروز به برکت سلطه طلبی کشورهای استعمار گر غربی و آمریکا، تروریسم، تبدیل به یکی از مهمترین مسائل و مشکلات کنونی جوامع خصوصا کشورهای اسلامی شده است.
- مسأله ما این است که این معضل در سال های اخیر، از طرف رسانه ها و سیاستمداران غربی، به اسلام نسبت داده شده، وسعت این تبلیغات به حدی است که اگر از بسیاری از مردم این کشورها پرسیده شود که نخستین چیزی که در ارتباط با واژه «اسلام» به ذهن شما متبادر می شود چیست، پاسخ می دهند: «تروریسم».
- این طور القاء می کنند که هر جا اسلام وجود دارد تروریسم هم وجود دارد و هر جا تروریستها

- هستند می شود ردپایی از مسلمانان هم پیدا کرد. جالب است که بدانیم در شبکه های ماهواره ای وقتی پیروان سایر ادیان دست به اعمال جنایت کارانه می زنند، هویت مذهبی آنها مورد توجه قرار نمی گیرد و در گزارشات خبری هرگز گفته نمی شود که قتل عام آلبانی تبارهای کوزوو به دست صرب های ارتدوکس شرقی صورت می گیرد یا قتل عام برمه ای ها، تقصیر بودایی هاست یا نسل کشی در فلسطین، کار یهودیان است، مگر زمانی که خطایی از جانب مسلمانان انجام گیرد که در این صورت تاکید بر مذهب فرد خاطی است. مسیحیان بی رحم مایه بی اعتباری مسیحیت تلقی نمی شوند، اما اگر مسلمانی مرتکب اعمال خشونت آمیز شود، به عنوان مصداقی از تهدید اسلام، اعلام می شود!!
- اسلام ترور را منع کرده است.^{۴۸}
  - * ایمان مانع ترور است و مؤمن ترور نمی کند؛ یعنی این که ایمان ترور را منع می کند، همانند کسی که دستش بسته است و قادر نیست کاری انجام دهد. ۴۹
  - از روایات استفاده می شود که هرگونه کشتن به صورت پنهانی (ترور) شرعا حرام و ممنوع است. اسلام حتی خدعه و نیرنگ در جبهه اسلامی و خودی را جایز نمی داند.
  - ترور شخصیت (در برابر ترور فیزیکی یکی از اقسام ترور) یعنی با دروغ سازی و تبلیغات منفی شخصیت اجتماعی اشخاصی را مخدوش کردن و وجهه عمومی

۴۸. بحار الانوار، ج ۴۷، ص ۱۳۷.

۴۹. مانده، ۳۳.

او را از میان بردن است و این روش نیز در برخی مطبوعات وابسته به غرب و شبکه های ماهواره ای مشهود است و مرسوم است.

- لفظ تروریسم هم مانند بسیاری دیگر از الفاظ و مفاهیم همچون حقوق بشر و دموکراسی و آزادی بیان، مورد سوء استفاده قرار گرفته است کسانی که امروزه بیشترین و مهمترین ترورها را انجام می دهند و بزرگترین ناقضان حقوق بشر هستند، آشکارا دیگران را متهم به ترور و حمایت از تروریسم می کنند.

- اگر تروریسم را ریشه یابی کنیم به این نتیجه می رسیم که دین نه تنها تروریست پرور نیست بلکه تنها چیزی که می تواند آن را مهار کند دین است.

- جمهوری اسلامی ایران بزرگترین قربانی تروریسم بوده است، تروریست هایی که بصورت مستقیم و غیر مستقیم، بدون واسطه یا با چند واسطه توسط سرویس های جاسوسی و اطلاعاتی کشورهای جنایتکار غربی، آمریکا و اسرائیل پشتیبانی و آموزش داده می شوند.

- به همین خاطر به مناسبت شهادت مظلومانه شهیدان رجایی و باهنر که جزء مسئولان رده بالای نظام اسلامی بوده اند روز هشتم شهریور، روز مبارزه با تروریسم نام گذاری شده است.

● شانزدهم ماه ذی القعدة

موضوع: استهزاء و مسخره کردن با هدف مبارزه با دین و دینداران.

وَقَدْ نَزَلَ عَلَيْكُمْ فِي الْكِتَابِ أَنْ إِذَا سَمِعْتُمْ آيَاتِ اللَّهِ يُكْفَرُ بِهَا وَيُسْتَهْزَأُ بِهَا فَلَا تَقْعُدُوا مَعَهُمْ حَتَّى يَخُوضُوا فِي حَدِيثٍ غَيْرِهِ إِنَّكُمْ إِذَا مِثْلَهُمْ ٥٠

و خداوند (این حکم را) در قرآن بر شما نازل کرده که هر گاه بشنوید افرادی آیات خدا را انکار و استهزا می کنند، با آنها ننشینید تا به سخن دیگری بپردازند! و گر نه، شما هم مثل آنان خواهید بود. خداوند، منافقان و کافران را همگی در دوزخ جمع می کند.

نکته ها

● خداوند به پیامبر اسلام صلی الله علیه و آله دستور داده است، اگر مشاهده کردی کسانی آیات قرآن را به تمسخر گرفته و نسبت به آن سخنان ناروا می گویند، از آنها دوری کن. بدیهی است که این حکم، اختصاصی به پیامبر صلی الله علیه و آله ندارد، بلکه یک دستور عمومی است. و امروز اگر ما مسلمانان هم اگر خودمان را پیرو قرآن و پیامبر خدا می دانیم باید اینگونه باشیم یعنی اگر در مجلسی در همایشی در گروهی از گروههای شبکه های اجتماعی موبایلی و... ببینیم که مستقیم و غیر مستقیم ارزش های دینی و حدود الهی به مسخره گرفته می شود باید آن مجلس را، آن گروه را به نشانه اعتراض ترک کرد.

● **شرکت در این گونه جلسات گناه، به منزله شرکت**

در گناه است، اگر چه شرکت کننده ساکت باشد، زیرا این گونه سکوتها یکنوع رضایت و امضای عملی است.

- تشویق و تقویت کفر و استهزای دین، به هر نحو که باشد هر چند به صورت سیاهی لشکر حرام است.

- امروز برخی افراد و جریانات سیاسی به اصطلاح روشنفکر جرأت آن را ندارند که مستقیم احکام الهی در قرآن و روایات را زیر سؤال ببرند و یا مستقیم با تشکیلات امام حسین (علیه السلام) و مجالس و محافل مذهبی مخالفت نمایند اما این مخالفت و مبارزه خود را به گونه ای دیگر پیش می برند و می بینیم با مسخره کردن و استهزاء و جک کردن برخی بزرگان دینی و علماء و مراجع و ائمه محترم جمعه و یا مداحان مشهور، این هدف پلید و شیطانی خود را پیش می برند.

- نباید به بهانه و عنوان آزادی بیان، سعه‌ی صدر، تسامح، خوش اخلاقی، مدارا، حیا، مردم داری، و امثال اینها، در مقابل تمسخر دین سکوت کرد.

- نشست و برخاست با این گونه گناهکاران نشانه روح نفاق است زیرا یک مسلمان واقعی هرگز نمی تواند در مجلسی شرکت کند که در آن بصورت مستقیم و یا غیر مستقیم و با استهزاء نسبت به آیات و احکام الهی و منسوبین به دین و دینداران توهین می شود، و اعتراض ننماید، یا لااقل عدم رضایت خود را با ترک آن مجلس آشکار نسازد.
- سرچشمه مسخره کردن همان حس خود برتریابی

و کبر و غرور است، خود برترینی بیشتر از ارزش های ظاهری و مادی سرچشمه می گیرد، مثلاً فلان کس خود را از دیگری ثروتمندتر، زیباتر، یا از قبیله ای سرشناس تر می شُمرد، و احیاناً از فلان جمعیت برتر می داند، او را وادار به مسخره کردن دیگران می کند، در حالی که معیار ارزش در پیشگاه خداوند تقوا است، و این بستگی به پاکی قلب و نیت و تواضع و اخلاق و ادب دارد.

- تنها گناه نکردن و مستقیم بودن کافی نیست، باید بساط گناه را به هم زد و جلو انحراف دیگران را هم گرفت.

- تعصب و غیرت دینی و موضعگیری و برخورد صحیح، شرط ایمان واقعی است.

● هفدهم ماه ذی القعدة

مناسبت: سالروز تصویب قانون عملیات بانکی بدون ربا، روز بانکداری اسلامی

موضوع: ربا چیست و مصادیق آن کدام است؟

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا لَا تَأْكُلُوا الرِّبَا أَضْعَافًا مُّضَاعَفَةً وَ اتَّقُوا اللَّهَ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ (۱۳۰) وَ اتَّقُوا النَّارَ الَّتِي أُعِدَّتْ لِلْكَافِرِينَ (۱۳۱) ۵۱
ای کسانی که ایمان آورده اید ربا (و سود پول) را چند برابر نخورید از خدا بپرهیزید تا رستگار شوید. (۱۳۰) و از آتشی بپرهیزید که برای کافران آماده شده است. (۱۳۱)

نکته ها

- تحریم ربا از مسائل مهم اسلامی است و بازتاب گسترده ای در آیات و روایات دارد. آیات متعددی از قرآن مجید (حداقل هفت آیه) دلالت بر حرمت ربا دارد و قرآن به شدت هر نوع رباخواری را تحریم می کند تا آنجا که آن را نوعی کفر به خدا می شمارد و به رباخواری از ناحیه خدا و رسولش اعلان جنگ می دهد و رباخوار را مستحق خلود در جهنم می داند و این کار را سبب مجازات دنیوی می شمرد.
- رباخواری، از گناهان بزرگ شمرده می شود. چون نهی از آن با آتش جهنم همراه شده است.
- ربا، خواه تصاعدی و خواه عادی و غیر تصاعدی، مشمول ادله تحریم، اعم از آیه و روایت خواهد بود و هر دو قسم ربا ظلم و اکل مال به باطل اند؛

هرچند ربای تصاعدی ظالمانه‌تر از غیر تصاعدی است و از آن اقبیح است.

- (اتَّقُوا اللَّهَ) یعنی حرمت خدا را حفظ کنید و از خدا بترسید.

- جمله (أَعِدَّتْ لِلْكَافِرِينَ) نشان می‌دهد که گرفتن ربا کفر عملی است و حکایت از شدت حرمت ربا دارد.

- رسول اکرم صلی الله علیه و آله: خداوند ربا خوار و ربا ده و نویسنده سند آن و شاهد معامله اش را لعنت می‌نماید.^{۵۲}

- ترک کار خیر و ترک قرض و وام‌های قرض الحسنه ای، راکد ماندن کار و فعالیت اقتصادی، ایجاد فاصله و شکاف طبقاتی، تورم و بالارفتن هزینه‌ها، افزایش و انباشت ثروت در دست گروهی اندک و ثروتمند، سرازیر شدن سود از سمت تولید کنندگان و افراد و اقشار ضعیف به سمت سرمایداران و ربا خواران، ایجاد بحران‌های اقتصادی، نابودی صنایع و تولید کنندگان، واسطه‌گری و دلالی جای خود را به تولید داده است و فقیر تر شدن فرد ربا گیرنده، گوشه‌ای از آثار سوء ربا خواری در جامعه می‌باشد.

- ربا اصطلاحی در دین اسلام است که به معنی گرفتن یک مال در عوض پرداخت مالی از همان جنس است به طوری که میزان یکی زیادت‌تر از دیگری باشد.

- ربا به دو شکل وجود دارد:

ربای معامله‌ایی

ربای قرضی

ربای معامله ایی یعنی معامله دو چیز همجنس، به طوری که یکی از دیگری بیشتر باشد. مثلاً ۱۰۰ کیلو برنج درجه یک با ۱۱۰ کیلو برنج درجه دو معاوضه شود، که این شکل از معاوضه ربا و حرام است.

ربای قرضی یعنی قرضی که شرط شود همراه با مقداری بیشتر از قرض گرفته شده، پس داده شود. مثلاً ۱۰۰ هزار تومان به کسی قرض داده شود و پس از مدتی ۱۱۰ هزار تومان پس گرفته شود.

پول نزولی یا پول بهره ایی شکلی از ربا است.

نزول دقیقاً همان ربا است، اصطلاح ربا به صورت کلی است و نزول یک شکلی از ربا است.

• ربا، به صورت کلی حرام است غیر از ربای بین پدر و فرزند و زن و شوهر و همچنین ربایی که مسلمان از کافر غیر ذمی می گیرد.^{۵۳}

• معامله هایی که در واقع نوعی حيله برای فرار از ربای قرضی است، شرعاً حرام و باطل است.^{۵۴}

• خرید و فروش نسبه کالا به مبلغی بیشتر از قیمت نقدی آن، اشکالی ندارد و تفاوت نقد و نسبه ربا محسوب نمی شود.^{۵۵}

۵۳. استفتائات مقام معظم رهبری.

۵۴. همان.

۵۵. استفتائات مقام معظم رهبری.

- معامله ربوی باطل است؛ یعنی هر یک از متعاملین مالک آن چیزی که در معامله ربوی به دست آمده، نمی‌شوند و باید آن را به مالکش برگردانند.^{۵۶}

● هجدهم ماه ذی القعدة

مناسبت: سالروز شهادت سردار سر لشکر محمود کاوه،

فرمانده لشکر ویژه شهداء (۱۳۶۵)

موضوع: جایگاه برتر شهداء

نکته ها

- شهید از اسماء حسناى الهى است و در لغت به معنى كسى است كه در گواهى دادن خود امين مى باشد.
- شهداء، بهترین الگو هستند چون ثابت کردند مرد عمل هستند؛ چون رجال صدقوا بودند و در عمل صداقت خود را ثابت کردند.
- شهداء انصار الحسين بودند و الگوی انصار المهدی شدند.
- خون شهدای عزیز این انقلاب را حفظ و بیمه کرد.
- شهداء ولی نعمت و ما مستأجریم.
- چرا به كسى كه خود را در راه خدا فدا کرده و برای رسیدن به رضا و وصال محبوب از هستی خود، در این عالم صرف نظر کرده و از تمام لذائذ مادی دست کشیده و در راه خدا کشته می شود «شهید» می گویند؟
- از آن جهت كه خداوند و فرشتگان گواهی می دهند او اهل بهشت است.
- برای آن كه در روز قیامت از شهید می خواهند كه با پیامبر ﷺ درباره اعمال و كردار امم پیشین شهادت بدهد.
- چون شهید زنده است چنان كه گویی شاهد و حاضر است و می بیند.

- برای آن که کرامتها و نعمتهایی را که به سبب کشته شدنش در راه خدا برایش آماده شده می‌بیند.

- در گفتار پیرامون شهدا نباید لفظ (مرگ) را بکار برد چون حیات شهدا بعد از شهادت برای همیشه جاودان است و ما توان درک زندگی شهدا را نداریم.

- شهید محمود کاوه با الهام از سخن خداوند که در وصف مؤمنان بیان شده است: «أَشِدَّاءُ عَلَى الْكُفَّارِ رُحَمَاءُ بَيْنَهُمْ»، در قلب مردم و نیروها جای گرفته بود و هیچ انگیزه ای جز خدمت به انقلاب و احیای ارزشهای الهی نداشت.

- صفات ارزنده و ویژگیهای ایمانی که این شهید داشت باعث شد که خود را وقف انقلاب کند روحیه والا و انساندوستی او به قدری در اطرافیان اثر می گذاشت که با وجود تبلیغات سوء دشمنان و ایجاد جو مسموم علیه آن شهید و یگان تحت امرش، هنگامی که به درجه رفیع شهادت نایل شد، مردم مهاباد با پای برهنه زیر پیکر پاک و مطهر سردار بزرگ خود بر سر و سینه می زدند و اشک می ریختند و ضدانقلاب را نفرین می کردند.

- شهید کاوه از مروجین قرآن کریم بود و با عشق خالصانه به اسلام و مکتب، آیات جهاد را تلاوت می کرد و در صحنه جنگ و مقاتله با دشمنان، آن را در عمل تفسیر می نمود.

• ایشان مصداق بارز تلفیق محبت و قاطعیت در امر فرماندهی نظامی بود.

• در بعد آمادگی جسمانی هیچ گاه از ورزش غافل نبود و با تشویق نیروها و حضور در مسابقات ورزشی، آمادگی رزمی نیروها را بالا می برد.

همواره برای تشویق بچه ها می گفت: موفقیت من در کوههای بلند کردستان مدیون ورزش است.

• بفرموده مقام معظم رهبری همه انسانها می میرند ولی شهیدان این سرنوشت همگانی را به بهترین وجه سپری کردند، وقتی قرار است این جان برای انسان نماند چه بهتر در راه خدا این رفتن انجام بگیرد. ایشان در مورد شهید کاوه فرمودند: محمود روزی شاگرد ما بود اما امروز استاد ما شد.

• امروز اگر بسیجیان ما، جوانان ما بخواهند راه شهدای عزیز را بپیمایند باید توصیه مقام عظمای ولایت را همیشه مد نظر داشته و در دستور کار خود قرار بدهند و آن تهذیب، تحصیل و ورزش است.

● نوزدهم ماه ذی القعدة

مناسبت: شهادت رئیس علی دلواری بوشهری در مبارزه با نیروهای استعمار انگلیسی روز مبارزه با استعمار انگلیس

موضوع: مقابله با استعمار

وَلَنْ يَجْعَلَ اللَّهُ لِلْكَافِرِينَ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ سَبِيلًا^{۵۷}

و خدا هرگز هیچ راه سلطه ای به سود کافران بر ضد مؤمنان قرار نداده است.

نکته ها

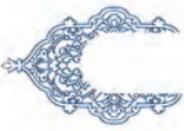
- در سنت الهی برای کفار هیچ تسلطی بر مومنین را قرار نداده است یعنی در واقع مشیت الهی بر این نیست که مومنین و مسلمانان، تحت سلطه کفار باشند، اما اگر در مرحله عمل، مسلمانان، در انجام تکالیف و وظایف خویش کوتاهی کنند و با سوء رفتار خویش، زمینه تسلط کفار را بر خویش فراهم آورند، تسلط و مشکلات ناشی از آن نتیجه سستی و کوتاهی آنان در انجام وظیفه و مقابله با دشمنان و بازتاب آن است.

- از آیه استفاده می شود که کافران نه تنها از نظر منطق بلکه از نظر نظامی و سیاسی و فرهنگی و اقتصادی و خلاصه از هیچ نظر بر افراد با ایمان، چیره نخواهند شد. و اگر پیروزی آنها را بر مسلمانان در میدان های مختلف با چشم خود می بینیم به خاطر آن است که بسیاری از مسلمانان مؤمنان واقعی نیستند و راه و رسم ایمان و وظائف و مسئولیت

ها و رسالت های خویش را به کلی فراموش کرده اند، نه خبری از اتحاد و اخوت اسلامی در میان آنان است و نه جهاد به معنی واقعی کلمه انجام می دهند، و نه علم و آگاهی لازم را که اسلام آن را از لحظه تولد تا لحظه مرگ بر همه لازم شمرده است، دارند.^{۵۸}

- مؤمنان، حق پذیرفتن سلطه کافران را ندارند، و سلطه پذیری نشانه نداشتن ایمان واقعی است.
- باید از نظر علمی و نظامی آنقدر پیشرفت بکنیم و از نظر فرهنگ دینی به سطحی برسیم، که کفار از سلطه بر مؤمنان برای همیشه مأیوس باشند، در یک کلمه به فرموده مقام معظم رهبری مد ظله العالی باید با الگوی اسلامی، ایرانی پیشرفت نه الگوی مردود توسعه غربی، تمدن نوین اسلامی را پایه ریزی کرد.
- از این آیه فهمیده می شود که هر طرح، عهد نامه، رفت و آمد و قراردادی که راه نفوذ کفار بر مسلمانان را باز کند حرام است. و مسلمانان باید در تمام جهات سیاسی، نظامی، اقتصادی و فرهنگی از استقلال کامل برخوردار باشند و این مهم را از مسؤلان سیاسی و اقتصادی خود مطالبه کنیم که یکی از این مطالبات همان طرح خلاقانه اقتصاد مقاومتی می باشد.

• بیست و یکم ماه ذی القعدة

مناسبت: شهادت آیت الله قدوسی و سرتیپ
دستجردی توسط منافقین (۱۳۶۰)

موضوع: برخی از خصوصیات منافقان

وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ لَا تُفْسِدُوا فِي الْأَرْضِ قَالُوا إِنَّمَا نَحْنُ
مُصْلِحُونَ (۱۱) أَلَا إِنَّهُمْ هُمُ الْمُفْسِدُونَ وَلَكِنْ لَا يَشْعُرُونَ (۱۲)
وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ آمِنُوا كَمَا آمَنَ النَّاسُ قَالُوا أَنُؤْمِنُ كَمَا آمَنَ
السُّفَهَاءُ أَلَا إِنَّهُمْ هُمُ السُّفَهَاءُ وَلَكِنْ لَا يَعْلَمُونَ (۱۳) ۵۹

و هنگامی که به آنان گفته شود: «در زمین فساد
نکنید» می‌گویند: «ما فقط اصلاح‌کننده‌ایم» (۱۱) آگاه
باشید! اینها همان مفسدانند؛ ولی نمی‌فهمند (۱۲) و
هنگامی که به آنان گفته شود: «همانند (سایر) مردم
ایمان بیاورید» می‌گویند: «آیا همچون ابلهان ایمان
بیاوریم؟!» بدانید اینها همان ابلهانند ولی نمی‌دانند! (۱۳)

نکته ها

- واژه «منافق» و «نفاق» واژه ای است که در قرآن
مجید و روایات مکرر به کار رفته و حتی در قرآن
مجید سوره ای به نام «منافقون» و درباره آنان
آمده و در آن به برخی از اعمال و ویژگی های آنان
اشاره شده است. صفت نفاق در ادبیات اسلامی
بسیار منفی و زشت شمرده شده به گونه ای که
منافق بدتر از کافر و مشرک خوانده شده است.

• به هر حال منافق به معنای دورو است، کسی که
ظاهرش با باطنش فرق دارد و کسی که به چیزی
که اعتقاد ندارد وانمود می کند که اعتقاد دارد.

• در هیچ عصر و زمانی، جوامع انسانی از وجود
منافقان خالی نبوده است و امروز نیز جامعه
اسلامی از وجود برخی افراد و جریانات دورو و منافق
رنج می برد.

• دشمن ستیزی که یکی از صفات مشترک
انسانهاست، درباره منافق کارایی خود را از دست
می دهد؛ زیرا که منافق به ظاهر خود را دوست
نشان می دهد و بدین خاطر است که از هر
دشمنی، دشمن تر است و شاید به علت همین
امر باشد که در قرآن، از منافق با شدیدترین
تعبیرات یاد و اشاره شده است.

• پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله می فرمایند: من از خطر آدم با
ایمان و انسان مشرک بر اتمم نمی ترسم؛ چون
خداوند از خطر انسان مؤمن به وسیله ایمانش
جلوگیری می کند و مشرک را خداوند به خاطر
شرکش نابود می سازد؛ ولی تنها کسانی که
از شر آنها بر شما می ترسم، منافقان هستند.
منافقانی که چرب زبانند و در باطن در پی هدف
دیگری هستند. سخنانشان جذاب است؛ اما در
عمل مبتلا به کارهای زشتند.

• خداوند متعال در این آیات به ویژگیهای منافقین
اشاره می کند که آنها داعیه اصلاح گری دارند
در حالی که مفسد واقعی همانها هستند: هنگامی

که به آنها گفته شود در روی زمین فساد نکنید؛ می گویند: ما فقط اصلاح کننده ایم! ما برنامه ای جز اصلاح در زندگی نداشته و نداریم!

• خداوند متعال در آیه بعد می فرماید: بدانید اینها همان مفسدانند و برنامه ای جز فساد ندارند ولی خودشان هم نمی فهمند.

• اصرار و پافشاری آنها در راه نفاق و خو گرفتن با این برنامه های زشت و ننگین سبب شده که تدریجا گمان کنند این برنامه ها مفید و سازنده و اصلاح گرایانه است، خاصیت گناه اینطور است که گناه اگر از حد بگذرد، حس تشخیص را از انسان می گیرد، بلکه تشخیص او را واژگونه می کند، و ناپاکی و آلودگی به صورت طبیعت ثانوی او در می آید.

• خصوصیت دیگر این منافقان را خداوند اینگونه بیان می فرماید: آنها خود را عاقل و هوشیار(خود را خواص و نخبگان جامعه می دانند) و مؤمنان را سفیه و ساده لوح و خوشباور می پندارند، آنچه آنکه قرآن می گوید: هنگامی که به آنها گفته ایمان بیاورید آنگونه که توده های مردم ایمان آورده اند، می گویند آیا ما همچون این سفیهان ایمان بیاوریم؟!

• یکی از برنامه هایی که منافقان در جامعه دنبال می کنند این است که جاده صاف کن دشمنان این ملت هستند و به فرموده مقام معظم رهبری «مدظلّه العالی»: آن کسانی که امروز سعی می کنند از این هیولا (که سیاستهای آمریکایی و سیاستهای

بعضی از دنباله‌روان آمریکا است) یک چهره‌ی
موجهی معرفی کنند، اینها دارند خیانت می‌کنند؛
اینها دارند جنایت می‌کنند... به این ملت. کشور
ما و ملت ما احتیاج دارد دشمن را بشناسد، عمق
دشمنی را بفهمد...

● بیست و دوم ماه ذی القعدة

موضوع: روش برخورد با افراد جاهل و بی خرد.

وَعِبَادُ الرَّحْمَنِ الَّذِينَ يَمْشُونَ عَلَى الْأَرْضِ هَوْنًا وَإِذَا خَاطَبَهُمُ الْجَاهِلُونَ قَالُوا سَلَامًا ۝ ۶۰

و بندگان (واقعی خدای) رحمان کسانی اند که بر (روی) زمین با آرامش و فروتنی راه می روند، و چون نادانان آنها را (به گفتار ناروا) طرف خطاب قرار دهند آنها با سلامت و صبر و بردباری با او رفتار می کنند (سخنی مسالمت آمیز و دور از خشونت) می گویند.

نکته ها

بندگان خوب خدا، ذره ای تکبر در وجودشان راه ندارد. و با مشاهده ی بزرگی خداوند و عالم به درجه ای از کمال و معرفت رسیده اند که جایی یا دلیلی برای خود بزرگ بینی مشاهده نمی کنند. علاوه بر متواضع بودن در مقابل بی ادبی های افراد جاهل و بی خرد سعی می دارند و مسالمت آمیز آنان را ترک می کنند.

جاهل واقعی کسی است که ارزش واقعی خود را نشناسد و به تکالیفی که بر عهده اش گذاشته اند، نا آگاه باشد و به خاطر اطاعت هوای نفس از

اطاعت خداوند دور بماند.

سعه ی صدر و سلام عباد الرحمن، نشانه بی اعتنایی توأم با بزرگواری است، نه ناشی از ضعف، سلامی که ناشی از عدم مقابله به مثل در برابر جاهلان و سبک مغزان است، خلاصه سلامی که

نشانه حلم و بردباری و بزرگواری است. ۶۱

در یکی از روزها، یونس بن عبد الرحمن در منزل امام رضا (علیه السلام) بود، ناگهان گروهی از اهالی بصره اجازه ورودخواستند.

امام (علیه السلام) به یونس فرمودند: داخل فلان اتاق برو و مواظب باش هیچ گونه عکس‌العملی از خود نشان ندهی؛ مگر آن که به تو اجازه داده شود.

آن گاه اجازه فرمود و اهالی بصره وارد شدند و بر علیه یونس، به سخن‌چینی و ناسزاگوئی آغاز کردند.

و در این بین حضرت رضا (علیه السلام) سر مبارک خود را پائین انداخته بود و هیچ سخنی نمی‌فرمود؛

و نیز عکس‌العملی ننمود تا آن که بلند شدند و ضمن خداحافظی از نزد حضرت خارج گشتند.

بعد از آن، حضرت اجازه فرمود تا یونس از اتاق بیرون آید.

یونس با حالتی غمگین و چشمی گریان وارد شد و حضرت را مخاطب قرار داد و اظهار داشت:

یا ابن رسول الله! من فدایت گردم، با چنین افرادی من معاشرت دارم. امام رضا علیه السلام با ملاطفت، یونس بن عبدالرحمان را مورد خطاب قرار داد و فرمود: ای یونس! غمگین مباش، مردم هر چه می خواهند بگویند، این گونه مسائل و صحبت‌ها اهمیتی ندارد، زمانی که امام تو، از تو راضی و خوشنود باشد هیچ جای نگرانی و ناراحتی وجود ندارد. ای یونس! سعی کن، همیشه با مردم به مقدار کمال و معرفت آن‌ها سخن بگوئی و معارف الهی را برای آن‌ها بیان نمائی. و از طرح و بیان آن مطالب و مسائلی که نمی‌فهمند و درک نمی‌کنند، خودداری کن. ای یونس! هنگامی که تو در گرانبھائی را در دست خویش داری و مردم بگویند که سنگ یا کلوخی در دست تو است؛ و یا آن که سنگی در دست تو باشد و مردم بگویند که در گرانبھائی در دست داری، چنین گفتاری چه تأثیری در اعتقادات و افکار تو خواهد داشت؟ و آیا از چنین افکار و گفتار مردم، سود و یا زیانی بر تو وارد می‌شود؟! یونس با فرمایشات حضرت آرامش یافت و اظهار داشت: خیر، سخنان ایشان هیچ اهمیتی برایم ندارد.

امام رضا (علیه السلام) مجدداً او را مخاطب قرار داد و فرمودند: ای یونس، بنابر این چنانچه راه صحیح را شناخته، همچنین حقیقت را درک کرده باشی؛ و نیز امامت از تو راضی باشد، نباید افکار و گفتار مردم در روحیه، اعتقادات و افکار تو کمترین تاثیری داشته باشد؛ مردم هر چه می خواهند، بگویند. ۶۲

● بیست و سوم ماه ذی القعدة

مناسبت: روز زیارتی امام رضا علیه السلام

موضوع: فضیلت زیارت امام رضا علیه السلام

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: سَتُدْفَنُ بَعْضَةٌ مِّنِّي بِخُرَّاسَانَ مَا زَارَهَا
مَكْرُوبٌ إِلَّا نَفَسَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ كَرْبَهُ وَ لَا مُذْنِبٌ إِلَّا غَفَرَ اللَّهُ
لَهُ ذُنُوبَهُ ۶۳

بزودی پاره ای از وجود من در شهر خراسان دفن می شود. دل شکسته ای نیست که او را زیارت کند مگر اینکه خداوند متعال دلشکستگی اش را برطرف کند و گنهکاری نیست که او را زیارت کند مگر اینکه خداوند متعال گناهانش را بپامرزد.

نکته ها

رسول خدا این حدیث را زمانی بیان فرمودند که نه تنها امام رضا علیه السلام بلکه پدران و مادران ایشان نیز به دنیایامده بودند. نتیجه اینکه زیارت حضرت از مکفّرات است. یعنی از آن دسته حسناتی است که گناهان را از بین می برد. در قرآن نیز آمده است که: «إِنَّ الْحَسَنَاتِ يُدْهِبْنَ السَّيِّئَاتِ» همانا نیکی ها گناهان را از بین می برند. امام جواد علیه السلام فرمودند: کسی که قبر پدرم را در طوس زیارت کند خداوند گناهان گذشته و آینده اش را می بخشد و در قیامت برای او

منبری در مقابل منبر رسول خدا ﷺ قرار می‌دهد تا اینکه خداوند از حساب‌بندگان خارج شود. این روایت تکریم زائر علی بن موسی الرضا است. در محشر همه‌ی خلائق در انتظار حسابرسی اعمال خود هستند اما زائر حضرت رضا علیه السلام در جوار رسول خدا صلی الله علیه و آله بر روی منبری نشسته است. این نوعی تکریم خاص است که غیر از پاداشها و سایر ثوابهای زیارت است. زیارت برای خود معنا و مفهومی دارد که بسیار از آنچه می‌شناسیم، متفاوت است. زیارت سیاحت نیست؛ زیارت، زیارت است! اگر می‌خواهیم زائری راستین باشیم باید تمام همت و سعی و تلاش خود را به کار گیریم تا زنجیره‌هایی که ما را از حیب باز می‌دارند بگسلیم و در خانه‌ی تکانی قلب و روح، هر چه را غیر از یار است بیرون اندازیم. مگر می‌شود جسممان در حرم باشد و فکرمان جای دیگر؟ نگاه سرمان به ضریح باشد اما نگاه دلمان به دنیا؟

زیارت، توجه به اولیای خدا و واسطه قرار دادن آنها برای نزدیکی بیشتر به خداست.

بیست و سوم ماه ذی القعدة روز بسیار شریفی است، این روز، روز زیارتی مخصوص امام رضا علیه السلام می‌باشد و زیارت آن حضرت از دور و نزدیک سنت است.

• بیست و چهارم ماه ذی القعدة

مناسبت: روز جهانی مبارزه با بی سوادی

موضوع: علم آموزی در اسلام

يَرْفَعُ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا مِنْكُمْ وَالَّذِينَ أُوتُوا الْعِلْمَ
دَرَجَاتٍ^۱

و کسانی را که علم به آنان داده شده درجات
عظیمی (در دنیا و آخرت) می بخشد و خداوند به
آنچه انجام می دهید آگاه است!

نکته ها

- مقصود آیه شریفه این است که مؤمنین دو
طایفه هستند، آنهایی که تنها مؤمنند، و آنهایی
که هم مؤمن و هم عالم هستند و طایفه دوم
بر طایفه اول برتری دارند. و هرچه انسان
عالم تر باشد، مقام و منزلتش بیشتر است.
- مدال افتخار انسان، نه مال و مقام دنیا بلکه
مدالی است که خداوند به او عنایت کند.
خداوند به دانشمندان با ایمان مدال افتخار
می دهد. علم و ایمان دو بال برای پرواز آدمی
هستند. علم به تنهایی، ابزاری است خطرناک
و ایمان به تنهایی، تعصبی است تاریک! اما
علم و ایمان همراه یکدیگر درجات عظیم
پدید آورند.
- اسلام، تنها دانشی را علم می نامد که جهت
توحیدی داشته و بر خوف و خشیت او بیافزاید.

• دانشگاه اسلام، فارغ التحصیل ندارد، بلکه دانشجویان آن همیشه و همه جا در حال ادامه تحصیل اند. آموزه برای همگان این است: «پروردگارا! علم مرا زیاد کن»^۲.

• احترام به پیش کسوتان و اهل علم و ادب و همچنین احترام به کسانی که بنوعی به گردن ما حق دارند لازم و ضروری است.

• پیامبر اکرم «صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ» فرمودند: «أَلَا إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ بَغَاءَ الْعِلْمِ؛ أَكَاغَاشِ كَمَا خَدَّوْنَ كَسَانِي كَمَا بِيْشَازِ حُدِّ طَلْبِ عِلْمٍ مِي كَنْدِرَا دُوسْت دَارِد.»^۳

• تجاوز از حد در هر چیزی مذموم است مگر در علم آموزی. در برخی از احادیث خسته نشدن از طلب علم از علامات عاقل برشمرده شده است.

• در مکتب اسلام، علم آموزی به جنس، گروه یا نژاد خاصی اختصاص ندارد. بلکه هر انسانی در مسیر علم و عمل به آن و دور شدن از جهل و نادانی، باید گام بردارد. زیرا بدیهی است که عدم حرکت در این مسیر افتادن به منجلاب جهل است و هدف بعثت پیامبران نیز نجات انسانها از جهالت است. چون پیامبران معلمان تمام بشریت اند و نجات بشر در گرو علم است.

۲. طه، ۱۱۴.

۳. بحار الأنوار، ج ۱، ص ۱۷۲، ح ۲۶.

• بیست و پنجم ماه ذی القعدة

مناسبت: روز دحو الارض

موضوع: اعمال روز و شب دحو الارض

وَ الْأَرْضَ بَعْدَ ذَلِكَ دَحَاهَا ۶۴

و زمین را پس از آن بگسترانید و هموار نمود و به چرخش انداخت.

نکته ها

• بیست و پنجم ذیقعدة، هم زمان با دحو الارض یعنی گسترش یافتن زمین است. دحو الارض روزیست که زمینها از زیر خانه خدا کشیده شده و پهن گردیده است چون اول جایی که از زمین خلق شد، موضع خانه کعبه بود و لذا کعبه را اُمُّ الْقُرَى می گویند.^{۶۵}

• امیرالمومنین (علیه السلام) فرمودند: نخستین رحمتی که از آسمان به زمین نازل شد، در بیست و پنج ذی القعدة بود. کسی که در این روز، روزه بگیرد و شبش را به عبادت بایستد، عبادت صد سال را که روزش را روزه و شبش را عبادت کرده است خواهد داشت.

• شیخ عباس قمی (ره) روز دحو الارض را جزء چهار روزی معروفی ذکر کرده که روزه آن، ثواب هفتاد سال عبادت را دارد.

• در شب بیست و پنجم ماه ذی القعدة حضرت ابراهیم (علیه السلام) و حضرت عیسی (علیه السلام) متولد شده اند.

۶۴ نازعات، ۳۰.

۶۵ وقایع الایام، صفحه ۱۰۱.

• توبه، استغفار، عبادت و شب زنده داری از اعمالی است که در شب دحو الارض سفارش و تأکید بسیاری برای انجام دادن آنها شده است. شب و روز دحو الارض نمازها و ادعیه مخصوصی دارد که کیفیت آنها در کتاب مفاتیح الجنان مرحوم شیخ عباس قمی (ره) آمده است.

• روز دحو الارض روز بسیار مبارکی است و آداب و اعمال ویژه ای دارد؛ از جمله:

۱- روزه داشتن که ثواب هفتاد سال عبادت را دارد.

۲- احیا و شب زنده داری شب دحو الارض که برابر با یک سال عبادت است.

۳- ذکر و دعا.

۴- انجام غسل به نیت روز دحو الارض و نماز مخصوص آن.

• زیارت حضرت امام رضا علیه السلام بهترین و با فضیلت ترین عمل مستحبی این روز است.

● بیست و ششم ماه ذی القعدة

موضوع: غفلت و آثار آن

وَإِنَّ كَثِيرًا مِّنَ النَّاسِ عَنِ آيَاتِنَا لَغَافِلُونَ^{۶۶}

و بسیاری از مردم از آیات ما غافل و بی خبرند.

نکته ها

- یکی از آفات ایمان و شاید نخستین آفت آن «غفلت» است و باید بدانیم که استمرار غفلت نیز، موجب «تکبر» و «انحراف» است.
- از نگاه قرآن کریم غفلت بنیان کژی هاست که موجب می شود، آدمی تنها ظاهری از زندگی دنیا را درک کند و به باطن و حقیقت آن، که همان آخرت است، توجه نداشته باشد.
- عامل نهایی بدبختی گروه دوزخی «غفلت» می باشد، غفلتی که از ترک اندیشه و نداشتن چشم باز و گوش شنوا حاصل شده و انسان را به مرحله ای حتی فروتر از چهارپایان سقوط می دهد. زیرا اگر چهارپایان غافلند، استعداد غفلت زدایی را ندارند، ولی اگر انسان با داشتن منبع آگاهی در غفلت غوطه ور شود، به طور قطع از چهارپایان هم کمتر می شود.
- سرچشمه بدبختی و هلاکت قوم فرعون، تکذیب آیات الهی و «غفلت» بود.
- یاد خدا، چشم قلب انسان را بیدار می کند؛ در حالی که «غفلت» از یاد او، راه را برای نفوذ

شیاطین در دل انسان همواره می سازد. خداوند متعال می فرماید: «پرهیزگاران هنگامی که، گرفتار وسوسه های شیطان شوند، به یاد (خدا) می افتند و بینا می گردند».^{۶۷}

- وسوسه هایی است که از ناحیه شیطان صادر می شود مثل این می باشد که شیطان اطراف قلب طواف می کند تا راهی برای نفوذ در کعبه دل پیدا کند و آن را به بتخانه ای مبدل سازد، این نفوذ تنها در حال «غفلت» انسان از یاد خداست، زیرا، به محض این که انسان به یاد خدا بیفتد، آن وسوسه ها و خطورات از قلب دور می شود و نور رحمت حق بر آن متجلی می گردد.

- در هر صورت از قرآن مجید استفاده می شود که غفلت از حقایق، موجب هر نوع شقاوت و جهل به معارف، علت هر نوع فساد و بی توجهی به واقعیت های الهی، مورت هر نوع بد بختی است.

- در همه موارد غفلت داریم، غفلت از امکانات، غفلت از سرمایه و مهمترین سرمایه ها جوانی و سلامتی است.

بیست و هشتم ماه ذی القعدة

موضوع: عوامل غفلت

وَإِنَّ كَثِيرًا مِّنَ النَّاسِ عَنِ آيَاتِنَا لَغَافِلُونَ^{۶۸}

و بسیاری از مردم از آیات ما غافل و بی خبرند.

نکته ها

• عوامل غفلت چیست؟ چطور می شود انسان غافل می شود.

۱. دنیاگرایی: قرآن کریم یکی از عوامل غفلت را دنیاگرایی و توجه افراطی به دنیا می داند و در این باره می فرماید: «إِنَّ الَّذِينَ لَا يَرْجُونَ لِقَاءَنَا وَرَضُوا بِالْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَاطْمَأَنَّنُوا بِهَا وَالَّذِينَ هُمْ عَنْ آيَاتِنَا غَافِلُونَ^{۶۹}»؛ آنها که ایمان به ملاقات ما (و روز رستاخیز) ندارند، و به زندگی دنیا خشنود شدند و بر آن تکیه کردند، و آنها که از آیات ما غافل اند.

۲. یکی دیگر از عوامل غفلت، سلطه و غلبه شیطان بر انسان است: «اسْتَحْوَذَ عَلَيْهِمُ الشَّيْطَانُ فَأَنسَاهُمْ ذِكْرَ اللَّهِ...^{۷۰}»؛ شیطان بر آنان مسلط شده و یاد خدا را از خاطر آنها برد.

۳. هوا پرستی: خداوند متعال در رابطه هواپرستی و غفلت می فرماید:

«وَلَا تُطِعْ مَنْ أَغْفَلْنَا قَلْبَهُ عَن ذِكْرِنَا وَاتَّبَعَ هَوَاهُ وَكَانَ أَمْرُهُ فُرُطًا^{۷۱}»؛ و از کسانی که قلبشان را از یاد خود غافل ساختیم اطاعت مکن! همان ها که از هوای نفس

۶۸. یونس، ۹۲.

۶۹. یونس، ۷.

۷۰. مجادله، ۱۹.

۷۱. کهف، ۲۸.

پیروی کردند، و کارهایشان افراطی است.

۴. آرزوهای دراز: از دیگر عوامل «غفلت» آمال و آرزوهای دراز است؛ چرا که آرزوهای دور و دراز تمام فکر و اندیشه انسان را به خود مشغول ساخته و از دیگر کارها غافل می‌سازد. امام علی (علیه السلام) در این باره می‌فرماید: «إِنَّ الْأَمَلَ يُسْهِى الْقُلُوبَ وَ يُكْذِبُ الْوَعْدَ وَ يُكْثِرُ الْغَفْلَةَ»^{۷۲}؛ بدانید آرزو دل را به فراموشی می‌کشاند، وعده‌ها را دروغ جلوه می‌دهد و غفلت را زیاد می‌کند.

۵. سطحی‌نگری: تعالیم دینی، سطحی‌نگری نسبت به زندگی دنیا را یکی از اسباب و عوامل غفلت می‌داند.^{۷۳}

۷۲. الغارات، محقق، مصحح، حسینی، عبدا لزهراء، ج ۲، ص ۴۳۶، دار الكتاب الإسلامی، قم، چاپ اول، ۱۴۱۰ ق.
۷۳. ۷، ۷۳، روم، ۷.

● بیست و نهم ماه ذی القعدة

موضوع: ایام شهادت حضرت امام محمد تقی جواد

الائمہ علیہ السلام

قالَ الْجَوَادُ علیہ السلام: عَزَّ الْمُؤْمِنِ فِي غِنَاهِ عَنِ النَّاسِ ٧٤

عزت و شخصیت مؤمن در بی نیازی و طمع نداشتن به مال و زندگی دیگران است.

نکته ها

- حرص و طمع و چشم دوختن به مال و منال مردم، به شدت، مناعت و بزرگواری انسان را خدشه دار می کند. کسی که به آنچه خدا برای او مقدر کرده است راضی نباشد خواه ناخواه چشم طمع به مال دیگران خواهد داشت که در نتیجه، دست نیاز به سوی آنان دراز خواهد کرد و این خود موجب ذلت و خواری او خواهد شد.

- امام صادق علیہ السلام از قول لقمان حکیم نقل می کنند که به فرزندش چنین سفارش کرد: «اگر می خواهی عزت جهان را گردآوری، از آنچه در دست مردم است، چشم طمع پیوش که پیامبران و صدیقان، با قطع طمع به چنین مقامی رسیدند.»^{٧٥}

• درجات غنا

درجه اول؛ غنای قلب است در وابسته نبودن به اسباب و رام شدن در برابر فرمان حق که با افزون خواهی به نبرد با فرمان حق نپردازد و به هیچ وجه

٧٤. موسوعه امام جواد (ع)، ج ٢، ص ٣٧٥.

٧٥. بحار الانوار، ج ١٣، ص ٤٢٠.

با کسی دشمنی ننماید و هیچ کسی جز خدا را موثر نداند.

درجه دوم؛ غنای از نفس است، چون نفس از قلب تاثیر پذیر است. لذا نفس به مرحله اطمینان و اطاعت محض از قلب می‌رسد و خود را از خشم و ناخشنودی باز می‌دارد.

درجه سوم؛ غنا به حق است به این معنی که انسان این حقیقت را دریابد، که مذکور خدا است و وقتی بفهمد که خدا او را از وجود و موجودیت از یاد نبرده است، چگونه بنده، حق را فراموش کند؟

• لذا سالک باید در برابر خدا احساس نیاز کند و در مقابل خلق خود را بی‌نیاز ببیند.

• شهادت امام جواد علیه السلام:

معتصم عباسی از حضرت در ماه محرم ۲۲۰ هـ ق دعوت کرد از مدینه به بغداد بیاین؛ حضرت آمد و معتصم که عموی ام فضل بود با تحریک ام فضل سمی تهیه کرده وارد برانگور نمودند و به حضرت خوراندند که با تناول آن چیزی نگذشت که آثار سم در وجود حضرت احساس و سبب شهادت حضرت در سن ۲۵ سالگی شدند تا اینکه بدن مطهر ایشان را در کنار قبر جدش به خاک سپردند.

دردا که گشت بامن، بیگانه یار جانی

با دست خود مرا کشت، لب تشنه در جوانی

من از نفس فتادم، بر خاک رخ نهادم

او میزند به مرگم، لبخندش امانی

لب تشنه ام ثوابی، ای ام فضل آبی

بالله این نباشد، پاداش مهربانی

امام علیه السلام میان حجره افتاده ازسوز زهر به خودمی پیچید اماکشنده تر از این زهر بی وفایی همسرش بود. بمیرم براتون آقامحرمی نداشتید چه کشیدجوادالائمه آن ساعتی که دیدند ام فضل درب حجره رابست کنیزانش روجمع کرد و گفت شادی کنید تا کسی صدای ناله امام را نشنود بعد از شهادت هم دستورداد بدن امام رابالای بام مقابل آفتاب بیندازند اما کبوترهای آمدند بالهاشون رو بهم میدادند تا آفتاب به این بدن نتابد. اما عاشقان این بدن دیگه برهنه نبود بی سرنبود این بدن پاره پاره نبود بمیرم برای عزیز فاطمه حسین که دخترش بدن بابارا نشناخت صد ازد عمه این بدن کیه درددل میکنی؟ فرمود سکینه جان این بدن بابات حسینه همه صدابزنین حسین جان

